

GAZETA KOSZYCKA

ISSN 1234-0952

Nr 2 (71)

WIADOMOŚCI GMINNE

lipiec 2016

Centrum Oświatowe w Koszycach. Fot. Grupa Wysoka Perspektywa

AKTUALNOŚCI

Gminne Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej w Koszycach Spółka z o.o.

Jednym z głównych celów priorytetowych Gminy Koszyce było kompleksowe rozwiązanie gospodarki wodno-ściekowej. Dzięki realizacji szeregu inwestycji poczynawszy już od lat 90 XX wieku zadanie to zostało w pełni wykonane. Obecnie na terenie Gminy mamy łącznie 115,5 km sieci kanalizacyjnej, 95,75 km sieci wodociągowej oraz 57 przydomowych biologicznych oczyszczalni ścieków. Przez gminę Koszyce przebiega sieć tranzytowa wodociągu o długości 13,5 km. Posiadamy w pełni zmodernizowaną oczyszczalnię ścieków, nowoczesny samochód asenizacyjny oraz system produkcji nawozu wykorzystywanego przez rolników.

Zgodnie z uchwałą Rady Gminy Koszyce z dnia 14 marca 2016 roku oraz aktem notarialnym z dnia 13.05.2016 roku na terenie Gminy powstało Gminne Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Spółka z o.o. w Koszycach którego 100% udziałowcem jest Gmina Koszyce. Siedziba Przedsiębiorstwa znajduje się na terenie Oczyszczalni Ścieków w miejscowości Włostowice. Władzami Przedsiębiorstwa są Zgromadzenie Wspólników w osobie Wójta Gminy Ko-

szyce, 3 osobowa Rada Nadzorcza w składzie: Pani Agnieszka Zielińska – Przewodniczący Rady Nadzorczej, Pan Adam Andrzej Gąsior – Zastępca Przewodniczącego, Pani Magdalena Kołodziej – Członek Rady Nadzorczej oraz jednoosobowy Zarząd – Pan Tomasz Kabat. Obsługą techniczną sieci będzie się zajmowało 3 pracowników: Pan Kazimierz Jesionka, Pan Stefan Czarnecki oraz Pan Tadeusz Cisowski.

Priorytetowym celem powstania Przedsiębiorstwa jest świadczenie usług dla mieszkańców Gminy w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę oraz zbiorowego odprowadzenia ścieków. Obowiązki te zaczną być realizowane w terminie od dnia 1 lipca 2016 roku po uprzednim przejęciu ich od poprzedniego administratora sieci wodno – kanalizacyjnej tj. Związku Międzygminnego NIDA 2000 z siedzibą w Starym Korczynie. Oprócz działalności priorytetowej w zakresie zaopatrzenia w wodę i odprowadzenia ścieków Przedsiębiorstwo może realizować również zadania takie jak min: budowa rurociągów przesyłowych i sieci rozdzielczych, magistrali i linii wodociągowych, systemów irygacyjnych (kanałów),

Spis treści

Aktualności

Gminne Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej.....	2
Podsumowanie IX Sesji Rady Gminy Koszyce	3
Zaprojektowanie i budowa sali gimnastycznej... ..	4
Świadczenie wychowawcze 500 plus.....	5

Spółeczeństwo obywatelskie

Rowerowe wędrówki.....	6
O Stowarzyszeniu słów kilka	10
Zdrowa Rodzina	11
Aktywna wieś Jaksice.....	13
„Kuchnia lekkostrawna” Stowarzyszenia... ..	13
Dzień Dziecka we Włostowicach.....	14
Majówka na ludowo	14
Rozstrzygnięcie otwartych konkursów ofert... ..	15

Przedsiębiorczość

Moja przygoda z rolnictwem	16
----------------------------------	----

Historia

Problemy ochrony dziedzictwa kulturowego... ..	17
To już historia. Budowa mostu na Wiśle	25

Środowisko, ekologia

Inwentaryzacja przyrodnicza... ..	26
Piknik Ekologiczny.....	33

Kultura, edukacja, sport

Uroczyste zakończenie Projektu Peacepainting	34
Młodzież szkoły muzycznej z Derecske... ..	36
WF z Klasą w Szkole Podstawowej w Koszycach.....	37
Półfinał na amatorskim turnieju wojewódzkim... ..	40
Sport to zdrowie – turnieje piłki nożnej	41
Książki naszych marzeń.....	41
Małopolski Projekt nauki pływania „JUŻ PŁYWAM”	45
Gmina Koszyce widziana z innej perspektywy	45

zbiorników, sieci kanalizacyjnych, włączając remonty, wykonywanie instalacji wodno-kanalizacyjnych, ciepłych, gazowych i klimatyzacyjnych, wykonywanie instalacji elektrycznych, wytwarzanie, przesyłanie, dystrybucja i handel energią elektryczną. W zakresie działania znajduje się również możliwość odbierania odpadów, możliwość wykonywania robót ziemnych oraz produkcja i sprzedaż nawozu.

Powstanie Przedsiębiorstwa wynikało z potrzeby podniesienia standardów świadczonych usług w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę oraz zbiorowego odprowadzenia ścieków. Oprócz wysokiego poziomu jakości świadczonych usług na rzecz mieszkańców oraz podjęcia działań zmierzających do poprawy jakości wody jako jedno z pierwszych zadań do zrealizowania zakłada się wykonanie modernizacji stacji poboru wody zlokalizowanej na terenie Gminy. W celu usprawnienia obsługi usług planuje się również stopniowe wprowadzenie systemu radiowego odczytów pomiaru wody i ścieków. W sytuacji takiej pomiar odbywa się bez konieczności wizyty inkasenta u klienta. W niedalekiej przyszłości planuje się

Oczyszczalnia ścieków we Włostowicach – siedziba Przedsiębiorstwa

również wdrożenie informatycznego systemu obsługi klienta. Każda z osób posiadająca zawartą umowę na zaopatrzenie w wodę lub odprowadzenie ścieków będzie miała możliwość sprawdzenia stanu i terminów opłat, zaległości itp. za pomocą Internetu.

Powstanie Przedsiębiorstwa zapewni wysokie standardy usług świadczonych dla mieszkańców w zakresie wodno-kanalizacyjnym co będzie dopełnieniem kompleksowego rozwiązania gospodarki wodno-ściekowej na terenie Gminy.

Tomasz Kabat

Podsumowanie IX Sesji Rady Gminy Koszyce

Obrady IX Sesji Rady Gminy Koszyce w dniu 16 czerwca otworzył Przewodniczący Rady Gminy Koszyce Tadeusz Nawrot, stwierdzając równocześnie quorum do podejmowania prawomocnych uchwał. W sesji uczestniczyli: Wójt Gminy Stanisław Rybak, Sekretarz Gminy Jolanta Chłopek, Skarbnik Gminy Janina Nowak, Dyrektorzy Szkół, Pani Bożena Węgrzyn Prezes ZNP o/Koszyce, Przewodniczący Gminnej Rady Seniorów w Koszycach, przedstawiciele Młodzieżowej Rady Gminy Koszyce wraz z opiekunem – Panią Joanną Cisak oraz Sołtysi. Podczas sesji Rada dokonała zmiany w porządku obrad wprowadzając do rozpatrzenia dwa projekty uchwał. Pierwszy projekt dotyczył wsparcia finansowego w wysokości 130 000,00 zł dla Powiatu Proszowickiego na remont drogi powiatowej Biskupice – Jaksice. Drugi projekt uchwały związany był z wyborem nowego sołtysa w Piotrowicach. Po rezygnacji z tej funkcji Pana Zalesnego Waldemara nowym sołtysiem wsi Piotrowice został Pan Roman

Jagielnik, dlatego też należało zaktualizować w formie uchwały wykaz inkasentów. Rozpatrywanie projektów uchwał Rada Gminy Koszyce rozpoczęła od zatwierdzenia sprawozdania finansowanego za rok 2015. Po wysłuchaniu opinii Komisji Rewizyjnej dotyczącej wykonania budżetu gminy oraz odczytaniu uchwały Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie pozytywnie opiniującej wniosek Komisji Rewizyjnej o udzielenie absolutorium Wójtowi, Rada Gminy jednogłośnie udzieliła absolutorium Wójtowi Gminy Koszyce Panu Stanisławowi Rybakowi z tytułu wykonania budżetu gminy za 2015 rok. Następnie Rada udzieliła wsparcia finansowego na remont drogi Biskupice – Jaksice, zatwierdziła nowy wykaz inkasentów oraz ceny i stawki opłat za zbiorowe zaopatrzenie w wodę i odprowadzenie ścieków na terenie Gminy Koszyce, które nie uległy zmianie. Podczas obrad sesji radni przyjęli zmianę budżetu gminy na 2016 rok, nowy regulamin wynagradzania nauczycieli szkół i placówek dla których

organem prowadzącym jest Gmina Koszyce, w zakresie oświaty Rada dokonała również zmiany w regulaminie udzielania stypendium za wyniki w nauce dla uczniów Szkół Podstawowych i Gimnazjum z terenu Gminy Koszyce podwyższając próg średnich ocen z 5,00 na 5,10. W programie współpracy z organizacjami pozarządowymi na rok 2016 Rada Gminy zwiększyła środki finansowe na realizację

zadań publicznych. Ostatnim projektem uchwały było odrzucenie skargi na niewłaściwe załatwienie wniosku skierowanego do Wójta Gminy. Podczas IX Sesji Rady Gminy Koszyce wszystkie uchwały zostały przyjęte jednogłośnie.

Monika Molenda

**PROGRAM
REGIONALNY**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

MAŁOPOLSKA

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Zaprojektowanie i budowa sali gimnastycznej bez zaplecza socjalnego przy istniejącym budynku Centrum Oświatowego w Koszycach

KALENDARIUM

Projektu w ramach Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007–2013 Nr MRPO.06.02.02-12-001/16 pn: „Zaprojektowanie i budowa sali gimnastycznej bez zaplecza socjalnego przy istniejącym budynku Centrum Oświatowego w Koszycach”

Gmina Koszyce realizowała Projekt o nr MRPO.06.02.02-12-001/16 pn „Zaprojektowanie i budowa sali gimnastycznej bez zaplecza socjalnego przy istniejącym budynku Centrum Oświatowego w Koszycach”. Projekt realizowany był w ramach Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007–2013, Oś priorytetowa 6. Spójność wewnątrzregionalna, Działanie 6.2 Rozwój obszarów wiejskich, Schemat B: Infrastruktura społeczna w tym edukacyjna i sportowa.

Całkowita wartość projektu wynosi 1 217 220,06 PLN, wartość kosztów kwalifikowanych 942 000,00 PLN, dofinansowanie 31,85% kosztów kwalifikowanych.

Sala została zaprojektowana i wybudowana w 2011 r. Zlokalizowana jest przy budynkach Centrum Oświatowego w Koszycach. Staraniem tutejszego Urzędu Gminy w styczniu 2016 r. projekt ten został wprowadzony do Indykatywnego Wykazu Indywidualnych Projektów Kluczowych (IWIPK) co stworzyło możliwość złożenia wniosku o dofinansowanie. Wniosek został oceniony pozytywnie na wszystkich etapach oceny i Uchwałą nr 371/16 z dnia 22.03.2016 r. Zarządu Województwa Małopolskiego został wybrany do dofinansowania. Umowa o dofinansowanie Projektu została podpisana w dniu 31.03.2016 r.

Poniżej przedstawiamy kalendarium przedmiotowego Projektu:

- 02.11.2010 r. – Wykonanie Programu Funkcjonalno-Użytkowego
- 23.12.2010 r. – Gmina Koszyce ogłosiła przetarg nieograniczony na wybór wykonawcy robót budowlanych pn: „Zaprojektowanie i wykonanie sali gimnastycznej bez zaplecza socjalnego przy istniejącym budynku Centrum Oświatowego w Koszycach”
- 07.02.2011 r. – podpisanie umowy z wybranym wykonawcą robót budowlanych – DDS-PHENIX Sp. z o.o., Kraków
- 07.02.2011 r. – podpisanie umów z branżowymi inspektorami nadzoru
- 15.06.2011 r. – Starosta Proszowicki wydał decyzję o zatwierdzeniu projektu budowlanego i udzieleniu pozwolenia na budowę, która z dniem 01.07.2011 r. stała się ostateczna
- 08.07.2011 r. – rozpoczęła się faza budowy

- 14.12.2011 r. – podpisanie protokołu odbioru końcowego zadania „Zaprojektowanie i budowa sali gimnastycznej bez zaplecza socjalnego przy istniejącym budynku Centrum Oświatowego w Koszycach”
- 23.12.2011 r. – wydanie przez Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego w Proszowicach decyzji o udzieleniu pozwolenia na użytkowanie, która stała się ostateczna z dniem 16.01.2012 r.
- 07.01.2016 r. – podjęcie uchwały przez Zarząd Województwa Małopolskiego, gdzie do Indykatywnego Wykazu Indywidualnych Projektów Kluczowych wpisano Gminę Koszyce z Projektem „Zaprojektowanie i budowa sali gimnastycznej bez zaplecza socjalnego przy istniejącym budynku Centrum Oświatowego w Koszycach”
- 27.01.2016 r. – złożenie w Urzędzie Marszałkowskim wniosku o dofinansowanie
- 17.02.2016 r. – wydanie przez Powiatowy Inspektorat Nadzoru Budowlanego w Proszowicach postanowienia prostującego oczywistą omyłkę w pozwoleniu na użytkowanie
- 07.03.2016 r. – otrzymanie pisma z Departamentu Funduszy Europejskich Małopolskiego Urzędu Marszałkowskiego o pozytywnej ocenie formalnej wniosku aplikacyjnego
- 22.03.2016 r. – otrzymanie pisma z Departamentu Funduszy Europejskich Małopolskiego Urzędu Marszałkowskiego o pozytywnej ocenie finansowej i merytorycznej wniosku oraz otrzymanie informacji, że w dniu 22.03.2016 r. Uchwałą 371/16 Zarządu Województwa Małopolskiego Projekt został wybrany do dofinansowania
- 24.03.2016 r. – złożenie w Urzędzie Marszałkowskim dokumentów niezbędnych do podpisania umowy
- 31.03.2016 r. – podpisanie umowy o dofinansowanie Projektu z Zarządem Województwa Małopolskiego
- 01.04.2016 r. – otrzymanie pisma z Urzędu Marszałkowskiego o przekazaniu dokumentów do kontroli
- 01.04.2016 r. – przekazanie postępowania o udzielenie zamówienia publicznego na wybór wykonawcy do kontroli Departamentu Funduszy Europejskich
- 06.04.2016 r. – przekazanie dokumentów finansowych i merytorycznych do kontroli Departamentu Funduszy Europejskich
- 06.04.2016 r. – złożenie wniosku o płatność w Urzędzie Marszałkowskim
- 08.04.2016 r. – zamówienie tablicy pamiątkowej
- 26.04.2016 r. – otrzymanie Informacji Pokontrolnej z zakresu zamówień publicznych – wynik pozytywny
- 16–17.05.2016 r. – kontrola merytoryczna i finansowa projektu
- 25.05.2016 r. – otrzymanie Informacji Pokontrolnej z zakresu merytorycznego i finansowego – wynik pozytywny

Anna Świątek

Świadczenie wychowawcze 500 plus

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Koszycach od dnia wejścia w życie ustawy tj. 1 kwietnia 2016 roku realizuje program pn. świadczenie wychowawcze „Rodzina 500 plus”.

Program „Rodzina 500 plus” to szerokie i systemowe wsparcie dla polskich rodzin. Jego celem jest poprawa sytuacji życiowej rodzin oraz odwrócenie negatywnego trendu demograficznego w Polsce. Z pomocy tej skorzystają rodzice oraz opiekunowie dzieci do 18 roku życia oraz rodziny zastępcze (na podstawie ustawy o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej). Każda rodzina z minimum dwojgiem niepełnoletnich dzieci będzie mogła

otrzymać 500,00 złotych na drugie i każde kolejne dziecko. W przypadku ubiegania się o w/w świadczenie rodzin z jednym dzieckiem i na pierwsze dziecko świadczenie to uzależnione będzie od dochodu, którego kryterium wynosi 800,00 zł netto w przeliczeniu na osobę, a w przypadku rodzin z niepełnosprawnym dzieckiem kryterium dochodowe jest wyższe i wynosi 1.200,00 zł netto na osobę. Podstawą do otrzymania świadczenia jest dochód z roku 2014.

Pierwszym okresem nabywania prawa do świadczenia wychowawczego na dziecko jest okres od 1 kwietnia 2016 r. do 30 września 2017 r.

Jeśli osoba złoży wniosek w terminie trzech miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy, tj. od 1 kwietnia do 1 lipca 2016 roku to świadczenie wychowawcze zostanie przyznane i wypłacone z wyrównaniem począwszy od dnia wejścia w życie ustawy, czyli od 1 kwietnia 2016 roku. Wnioski złożone po 1 lipca 2016 roku będą wypłacane na bieżąco bez wyrównania tj. od dnia złożenia.

O wsparcie mogą się ubiegać małżonkowie, rodzice nie będący w związku małżeńskim, samotni rodzice, rodziny patchworkowe czyli (np. mężczyzna wychowuje z kobietą dzieci z jej poprzedniego małżeństwa bądź wychowują wspólnie dzieci, które mają z innymi partnerami).

– Taki wniosek można złożyć w gminie, za pośrednictwem Poczty Polskiej lub przez Internet, za

pomocą portalu empatia.mrpips.gov.pl, PUE ZUS oraz bankowości elektronicznej.

Świadczenie wychowawcze nie będzie wliczane do dochodu przy ustalaniu prawa do innych świadczeń dla rodzin, m.in. z pomocy społecznej, funduszu alimentacyjnego, świadczeń rodzinnych.

W Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej Koszyce na koniec maja zostało złożonych 399 wniosków dla 648 dzieci, lecz z dnia na dzień liczba ta wzrasta.

Osoby z terenu naszej gminy, które jeszcze nie zdążyły złożyć wniosku, a chcą otrzymać świadczenie z wyrównaniem od kwietnia zapraszamy do złożenia w terminie włącznie do 01 lipca 2016 roku.

GOPS Koszyce

SPOŁECZEŃSTWO OBYWATELSKIE

Rowerowe wędrówki

Trzecia dekada marca i początek kwietnia bieżącego roku przyniosły znaczne ocieplenie i szereg słonecznych dni, co spowodowało, że na drogach znów pojawili się rowerzyści. Wielu osobom – zwłaszcza w średnim lub starszym wieku – rower służy jako środek lokomocji, szczególnie, gdy brak w domu samochodu, a na zakupy trzeba udać się na odległość ponad kilometr lub dalej. Jednakże rower zdobywa błyskawicznie całe rzesze miłośników jako środek rekreacji, sportu amatorskiego i aktywnego wpływania na stan swego zdrowia.

Nazwa *rower* oznacza w języku polskim dwukołowy pojazd poruszany siłą mięśni jadącego, a pochodzi z języka angielskiego. Angielska firma o nazwie *Rover* specjalizująca się obecnie w produkcji samochodów osobowych, kiedyś, jako jedna z pierwszych, podjęła się produkcji tych dwukołowych jednośladow. Polacy nazywający dawniej pojazd jednośladowy dwukołowy *welocypedem*, lub *bicyklem* zaczęli nazywać go z czasem rowerem i tak się utrwaliła ta nazwa. Anglicy natomiast nadal nazywają go: *bicycle* (wym: bajsikl), a nie *rover*. Podobnie jak od nazwy producenta obuwia sportowego, niemieckiej firmy Adidas u nas przyjęło się nazywać każdy rodzaj obuwia sportowego – *adidasy*, choć niektóre z nich produkuje firma Reebok, inne

Nike, a jeszcze inne Puma. Na tej samej zasadzie większość z nas mówiąc o samochodzie osobowym terenowym nazywa go *jeep* (wym: dżip), chociaż nie każdy produkuje firma Jeep.

Rower, początkowo trójkołowy, nieco później dwukołowy to wynalazek osiemnastowieczny. W swych początkach napędzane było przednie, bardzo duże koło, co wiązało się z pewnymi trudnościami przy wsadaniu i opanowaniu równowagi podczas jazdy. Po wynalezieniu przez Galle'a w 1869 roku rowerowej przekładni łańcuchowej zaczęto produkować rowery z napędem na tylne koło. W pewnym czasie pojawiły się też monocykle, czyli jednokołowce, które obecnie używane są do akrobacji cyrkowych.

Sekcja rowerowa przy Koszyckim Stowarzyszeniu Uniwersytetu Trzeciego Wieku rozpoczyna przygotowania do nowego sezonu, głównie w ramach treningowych przejażdżek indywidualnych, mając na uwadze planowany udział w gwieździstym zlocie rowerowym organizowanym przez Wójta gminy Kłaj w dniu 21 maja 2016 r. oraz dalszy etap zwiedzania ciekawych miejsc i zabytków Małopolski.

W numerze 2/2015 Gazety Koszyckiej dzieliłem się z Czytelnikami wrażeniami i spostrzeżeniami z pierwszych grupowych wypraw rowerowych. Dziś

kilka słów na temat kolejnych odbytych wypraw. Na początku maja ub.r. udaliśmy się do Szczepanowa, gdzie przyszedł na świat późniejszy biskup, święty i męczennik, Stanisław ze Szczepanowa, zabity przez króla Bolesława Śmiałego w Krakowie w opactwie na Skałce w roku 1079. Przy wjeździe do Szczepanowa znajduje się plac z wybudowaną w XIX wieku kaplicą, w której znajduje się ołtarz wsparty na pniu dębu, pod którym ponoć matka powracająca z pola urodziła przyszłego świętego. Obok jest obudowana studnia w miejscu źródła, w którym przyszedł święty został obmyty po urodzeniu, jeszcze dalej rzeźba biskupa Stanisława na wysokiej kolumnie. Przybywający do Szczepanowa pielgrzymi i turyści nabierają wodę z tej studni, a ponoć ci nieliczni posiadający wiarę tak mocną, iżby góry przenosiła, doznają cudownych uzdrowień po obmyciu się tą wodą.

Na pobliskim wzórzu znajduje się bazylika mniejsza pod wezwaniem Marii Magdaleny i św. Stanisława w stylu neogotyckim. Pierwszy kościół ufundowany przez Jana Długosza w XV wieku stanowi obecnie niewielką część składową bazyliki, która została rozbudowana w stylu neogotyckim na początku XX wieku. Wnętrze bazyliki zostało wspornie odnowione w ostatnich latach. W przedsionku po lewej stronie znajduje się spiżowa płaskorzeźba z podobiznami św. Jana Pawła II i kardynała Ratzingera, którzy uświetnili swą obecnością bazylikę mniejszą. Św. Jan Paweł II jeszcze jako kardynał krakowski odprawiał

uroczyste nabożeństwo w bazylice szczepanowskiej w lipcu 1978 r., na trzy miesiące przed wyborem na papieża. Natomiast kardynał Ratzinger odwiedził bazylikę podczas uroczystości 750-lecia kanonizacji św. Stanisława biskupa i męczennika w 2003 roku jako delegat Papieża Polaka.

W ołtarzu głównym bazyliki znajduje się obraz przedstawiający biskupa Stanisława w szatach odświętnych, a z boków są rzeźby apostołów św. Piotra i św. Pawła (z mieczem). Obraz ten jest odsłaniany uroczystie przy dźwiękach muzyki podobnie jak obraz Matki Boskiej Częstochowskiej. Najcenniejszym zabytkiem jest ołtarzowy tryptyk w prawej nawie bocznej ufundowany – podobnie jak pierwszy kościół – przez Jana Długosza w XV wieku. Jeszcze starsza jest zabytkowa chrzcielnica pochodząca z XI wieku.

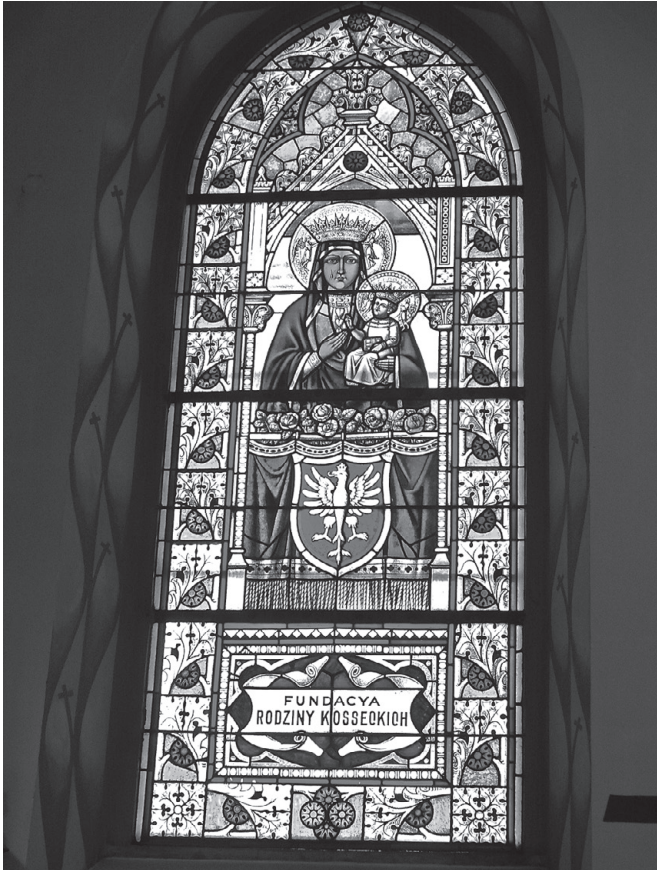
Widok ołtarza głównego

Spiżowa płaskorzeźba z podobiznami św. J.P. II i kardynała Ratzingera

Na ścianach bazyliki są malowidła z życia św. Stanisława patrona Polski, wizerunki świętych, uwagę przyciąga malowidło przedstawiające scenę chrztu Mieszka I. W oknach znajdują się piękne witraże. Wielkie wrażenie wywiera to, że jednym z najczęściej powtarzających się elementów wystroju bazyliki jest godło Polski. Występuje nad obrazem św. Stanisława w ołtarzu głównym, pod zwornikiem sklepienia żebrowego, w jednym z witraży i kilku innych miejscach.

W nawie bocznej znajduje się przepiękne belkowane sklepienie w ciepłych pastelowych kolorach.

Godło w witrażu z wizerunkiem Matki Boskiej z Dzieciątkiem

Belkowane sklepienie

Bazylika otoczona jest murem w którym co kilkanaście metrów są ozdobne baszty z rzeźbami scen religijnych.

W dniu 8 maja udaliśmy się na wycieczkę do miejscowości Wał Ruda i Zabawa, miejsc kultu błogosławionej Karoliny Kózkówny zamordowanej w czasie I wojny światowej przez rosyjskiego żołnierza. Od miejscowości Zaborów do Wał Rudy wzdłuż obu stron drogi znajdują się lasy stwarzające wspinały mikroklimat, czyste powietrze, a w upalne dni chłodny cień.

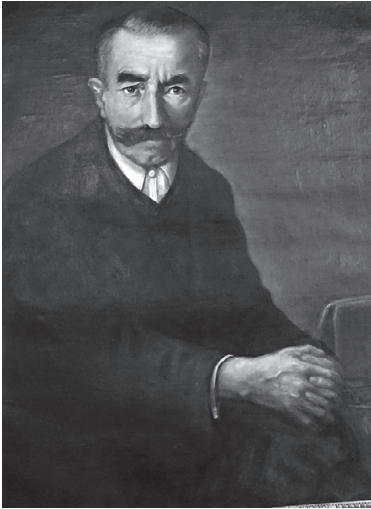
Widok baszty ozdobnej

Na poboczach drogi oprócz paproci spotykaliśmy dużo okazów „prezentu Stalina dla Polski”, czyli wyniosłej rośliny o baldachowatym kwiatostanie zwanej barszczem Sosnowskiego. Roślinę tę w latach pięćdziesiątych ub. wieku władcy ZSRR podarowali Polsce jako wspinałą roślinę pastewną mającą poprawić bilans paszowy przeżuwaczy, czyli bydła i owiec. Prezent okazał się b. kłopotliwy; barszcz jest rośliną i trującą i parzącą w kontakcie ze skórą, a jako gatunek botaniczny jest bardzo inwazyjny i trudny, a prawie niemożliwy do likwidacji.

W pobliżu docelowego miejsca wyprawy niedaleko drogi znajduje się pamiątkowy obelisk z symbolem Polski Walczącej upamiętniający akcję partyzancką „Trzeci Most”.

Uczestnicy wycieczki odpoczywają przed obeliskiem

Portret Witosa

Najważniejsze ordery, którymi uhonorowano Witosa

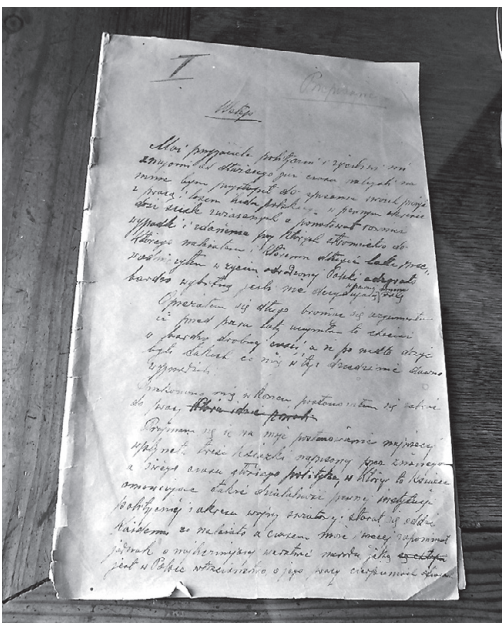
Eksponat z części mieszkalnej domu Witosa

Kolejny wyjazd latem ub. r. odbyliśmy do Wierchosławic, miejsca stałego zamieszkania trzykrotnego Premiera II RP, a zarazem charyzmatycznego przywódcy ruchu ludowego w okresie międzywojennym Wincentego Witosa. Muzeum pamięci Witosa znajduje się w jego rodzinnym domu, a zabudowania gospodarcze po adaptacji również pełnią funkcję muzealną. Szczególną rolę odegrał jako szef Rządu Obrony Narodowej podczas wojny polsko-bolszewickiej w 1920 roku. Po 1926 roku przeszedł do opozycji antysanacyjnej, skazany na karę więzienia, po odbyciu której musiał emigrować. Ekspozyty muzealne znajdują się zarówno w domu mieszkalnym Witosa, jak i dwóch budynkach gospodarczych odpowiednio adaptowanych. O wielkiej popularności Witosa w kraju i za granicą świadczą między innymi zgromadzone tu oko-

licznościowe tablice, sztandary jemu poświęcone, informujące m.in. o odznaczeniach i orderach jakimi był honorowany.

Pani kustosz muzeum Witosa opowiadała bardzo ciekawie o mało znanych epizodach z życia najwybitniejszego przywódcy ludowego, o meandrach jego kariery politycznej, jego nie zawsze łatwym życiu, co unaocznilo jak niewiele dzieli od bycia bohaterem, a za chwilę więźniem politycznym. Pobyt w tym miejscu uzmysłowił nam, że II RP to nie tylko pomnikowe postaci i budujące wydarzenia, ale również i to jak przypadek i okoliczności tworzą legendy, nie zawsze prawdziwe wyobrażenia. A tamte wydarzenia jakże przypominają obecnie tworzącą się historię.

Adam Andrzej Gąsior

Rękopis Witosa

Uczestnicy wyjazdu przed stodołą Witosa

O Stowarzyszeniu słów kilka...

Mieszkańcy naszej gminy są bardzo aktywni jeżeli chodzi o wspieranie rozwoju naszego regionu, budowanie społeczeństwa obywatelskiego w środowisku lokalnym i podejmowanie inicjatyw oddolnych. Nieustannie rośnie liczba organizacji pozarządowych, w działalność których angażują się mieszkańcy naszej gminy. Najmłodszą inicjatywą podjętą przez mieszkańców Gminy Koszyce jest Stowarzyszenie Książnice Małe – Aktywni Razem, zawiązane przez mieszkańców i sympatyków wsi Książnice Małe.

Stowarzyszenie Książnice Małe – Aktywni Razem tworzą osoby, które oprócz wypełniania codziennych obowiązków chcą robić coś jeszcze dla mieszkańców naszej wsi i regionu. Stowarzyszenie skupia obecnie 27 członków. Na czele organizacji stoi Zarząd z Pre-

wykluczeniu społecznemu. Jednakże wraz z rozwojem Stowarzyszenia nie wyklucza się prowadzenia działalności na szerszą skalę. Stowarzyszenie chętnie podejmie się realizacji zadań i współpracy z innymi organizacjami w naszym regionie.

Swoją oficjalną działalność Stowarzyszenie rozpoczęło od mocnego akcentu – członkom Stowarzyszenia udało się uzyskać dofinansowanie z programu Funduszu Inicjatyw Obywatelskich Małopolska Lokalnie oraz Województwa Małopolskiego na realizację projektu „Aktywni Razem – Poznajcie nas!”.

Stowarzyszenie Książnice Małe – Aktywni Razem pragnie upowszechniać i wdrażać w życie idee integracji lokalnej i bezinteresownego służenia innym. Pomocy w osiągnięciu tych celów służyła realizacja

projektu „Aktywni Razem – Poznajcie nas!”. Znaczna część dotacji została przeznaczona na zakup odpowiednich zasobów materialnych, dzięki czemu wzmocniony został potencjał techniczny organizacji. Projekt ten miał za zadanie również zapoznanie społeczności regionu ze Stowarzyszeniem, przybliżenie celów jego działalności, zachęcenie do współpracy potencjalnych członków i wolontariuszy jak i innych organizacji oraz integrację z lokalną społecznością.

Dnia 16.05.2016 r. w Dziennym Domu Senior Wigor w Książnicach Małych odbył się Piknik Integracyjny zorganizowany w ramach realizacji pro-

Piknik zorganizowany przez Stowarzyszenie Książnice Małe – Aktywni Razem

zesem Panem Mariuszem Majem na czele. Swoją działalność Stowarzyszenie opiera na nieodpłatnej pracy społecznej członków i wolontariuszy.

Działalność Stowarzyszenia Książnice Małe – Aktywni Razem ma z założenia charakter lokalny. Jego członkowie nastawieni są na podejmowanie zadań w obrębie Gminy Koszyce ze szczególnym uwzględnieniem wsi Książnice Małe. Głównymi celami prowadzenia działalności przez tę organizację jest podejmowanie inicjatyw ukierunkowanych w szczególności na integrację mieszkańców oraz przeciwdziałanie

Poczęstunek podczas pikniku

jektu „Aktywni Razem – Poznajcie nas!”. Na kilka dni przed planowaną datą uroczystości na terenie Gminy pojawiły się plakaty informujące o spotkaniu i zachęcające do wzięcia w nim udziału. Za interesowanie społeczności okazało się ogromne. Wśród przybyłych gości znaleźli się między innymi przedstawiciele Gminy Koszyce z Wójtem Panem Stanisławem Rybakiem na czele, podopieczni Domu Senior Wigor, przyjaciele i rodziny członków naszego Stowarzyszenia, a także mieszkańcy naszej Gminy, którzy wspierają ideę podejmowania działań na rzecz integracji społeczeństwa lokalnego i którym bliskie są cele statutowe Stowarzyszenia – łącznie około 100 osób.

Zarówno członkowie naszego Stowarzyszenia, jak i przybyli goście bawili się wesoło. Nie zabrakło atrakcji dla najmłodszych sympatyków Stowarzyszenia, jak i dla seniorów. O przygotowanie poczęstunku zatroszczył się komitet organizacyjny pikniku: na stołach znalazły się między innymi kolorowe ciasta, sałatki oraz grillowane kielbaski i steki. Wszyscy przybyli goście bardzo ciepło wyrażali się zarówno o samej idei spotkania integracyjnego, panującej w trakcie pikniku atmosferze jak i wszystkich podejmowanych przez nowo powstałe Stowarzyszenie inicjatywach. Wspólna zabawa i liczne

Zarząd Stowarzyszenia

rozmowy pozwoliły na stworzenie przyjaznego dla Stowarzyszenia środowiska.

Wszystkich zainteresowanych działalnością Stowarzyszenia zapraszamy na jego stronę internetową, która również została utworzona w ramach realizacji projektu „Aktywni Razem – Poznajcie nas!”: www.ksiaznicemale-aktywnirazem.prv.pl.

Małgorzata Czarnecka
Stowarzyszenie Książnice Małe – Aktywni Razem

Zdrowa Rodzina

Koszycka Spółdzielnia Socjalna w okresie od dnia 18 lutego 2016 roku do dnia 28 kwietnia 2016 roku realizowała zadanie publiczne z zakresu Ochrony i promocji zdrowia pod tytułem: „ZDROWA RODZINA”.

Celem projektu była promocja zdrowego stylu życia wśród rodziców i dzieci w młodszym wieku szkolnym, mających problem z utrzymywaniem prawidłowej masy ciała, doborem właściwej diety. Zadanie było realizowane poprzez działania takie jak: wykład dietetyka, zajęcia z pedagogiem, warsztaty kulinarne. Multidyscyplinarne podejście do problemu przyczyniło się do zmiany negatywnych zachowań zdrowotnych. Sformułowane zostały zalecenia dotyczące diety oraz aktywności fizycznej, a także pomoc we wdrażaniu zmian w życie. Podjęte działania wpłynęły pozytywnie na relacje emocjonalne pomiędzy rodzicami i dziećmi. Dietetyk przeprowadził wykład dla rodziców, natomiast pedagog zajęcia dla dzieci. Wykształcanie

koniecznych nawyków i przyzwyczajzeń związanych z dbaniem o stan swojego zdrowia należy rozpocząć jak najwcześniej. Pierwszym etapem edukacji na którym dziecko styka się z uporządkowanymi i fachowymi, w pełni skoordynowanymi działaniami wychowawczo-pedagogicznymi jest przedszkole. Realizacja zadania pozwoliła rozpocząć kształtowanie świadomości dziecka co do konieczności dbania o swoją zdrowotność, a przede wszystkim rozwijanie i utrwalanie pożądanego nawyków. Formy działań, treść i sposób dokonywania przekazu zostały ściśle dostosowane do specyficznych, stale zmieniających się możliwości dziecka. Działania odbywały się w sposób planowy i co równie ważne będą kontynuowane przez rodziców oraz wychowawców. W dniu 10 marca przeprowadzone zostały zajęcia dotyczące zdrowego stylu życia dla rodziców dzieci uczęszczających do oddziału przedszkolnego i klas „0” w Centrum Oświatowym w Koszycach, które obejmowały wykład dietetyka mający na celu upowszechnianie

prozdrowotnego stylu życia m.in. wzmocnienie roli rodziny w tym działaniu jak również opracowanie i wdrożenie odpowiednich metod wychowawczych przydatnych do tych celów. Podkreślono wagę środowiska tworzącego przestrzeń wychowawczą wokół dziecka, podejmowanie wspólnego wysiłku w ramach „krzewienia zdrowia”. Rodzice podnieśli swoją wiedzę i kompetencje dotyczące prowadzenia racjonalnego żywienia swoich dzieci oraz wpajania im dużego znaczenia aktywności fizycznej. Nabylili umiejętność sprawdzania kaloryczności spożywanych potraw oraz podawania posiłków w odpowiednich porcjach i czasie.

W kwietniu odbyły się zajęcia propagujące zdrowy styl życia realizowane poprzez wspólną zabawę oraz warsztaty kulinarne dla najmłodszych uczestników, na których wspólnie przygotowywano pyszne sałatki, soki, musy owocowe. Krzewienie nawyków zdrowe-

go odżywiania dotyczyło odpowiedniego doboru produktów w jadłospisie, który powinien pozwolić na poznanie mnogości smaków i potraw. Przekaza-

nie wiadomości na temat zdrowych (warzywa, owoce, soki, kasze, ryby) i niezdrowych produktów żywnościowych (chipsy, napoje gazowane, nadmiar słodczy) wpłynęło pozytywnie na wiedzę dzieci wprowadzając zmiany w ich dotychczasowym postępowaniu. Rodzice dzięki otrzymanej wiedzy kładą większy nacisk na aktywne spędzanie czasu wolnego ze swoimi pociechami co korzystnie wpływa na ich wzajemne relacje. Zdrowa dieta poprawia stan fizyczny członków rodziny dzięki czemu mają oni lepsze samopoczucie i czują się szczęśliwsi.

Zadanie publiczne zostało współfinansowane przez Gminę Koszyce.

Kamila Gaik
Prezes Koszyckiej
Spółdzielni Socjalnej

Poznanie owoców przez dzieci

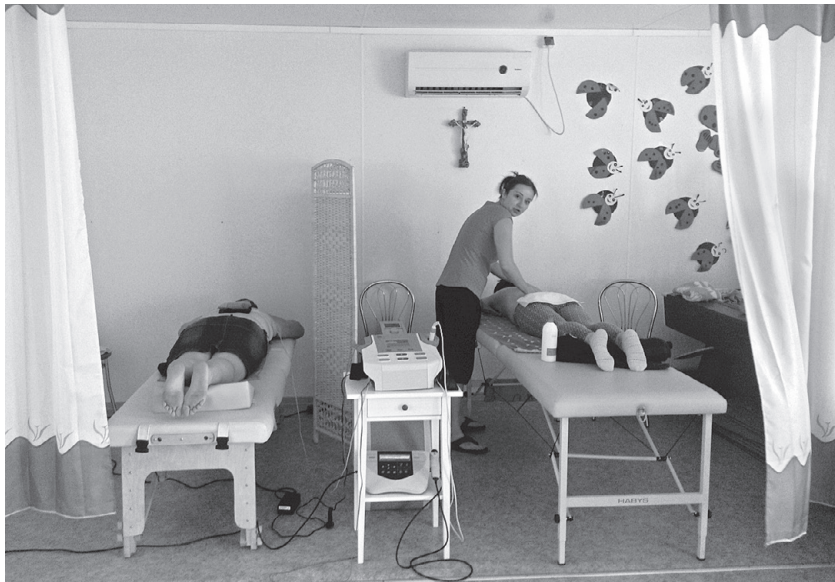
Uczestnicy projektu

Aktywna wieś Jaksice

W dniach od 15 kwietnia do 30 czerwca 2016 roku został zrealizowany w Jaksicach projekt pt. „W zdrowym ciele zdrowy duch” – Akcja rehabilitacja! Sto-

warzyszenie Rozwoju Wsi Jaksice otrzymało grant z FIO Małopolska Lokalnie edycja 2016.

Projekt wspierał mieszkańców wsi Jaksice z różnymi dolegliwościami układu ruchowego, w tym osoby chorujące na stwardnienie rozsiane. W ciągu 4 tygodni trwania projektu, w świetlicy wiejskiej wsi Jaksice przeprowadzane zostały wykłady o chorobach układu ruchowego, zajęcia z gimnastyki usprawniającej, indywidualne zabiegi terapeutyczne dla 26 osób. Chcemy zachęcić wszystkich dorosłych mieszkańców naszej wsi, kobiety i mężczyzn czerpiących dochody z ciężkiej fizycznej pracy na roli a przez to szczególnie podatnych na wspomniane choroby do dbania o swoje zdrowie na co dzień.

Zabiegi terapeutyczne

Magdalena Ptasznik

Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Jaksice

„Kuchnia lekkostrawna” Stowarzyszenia Nadwiślanie Malkowice – Siedliska

3 i 4 kwietnia 2016 roku Stowarzyszenie zorganizowało warsztaty kulinarne. Celem realizacji zadania, które zostało dofinansowane w formie małego grantu przez Gminę Koszyce było promowanie zdrowego trybu życia, poznanie walorów zdrowotnych diety lekkostrawnej, zaproponowanie łatwych i niezawodnych przepisów na dania domowe. W pierwszym

dniu spotkania uczestnicy zapoznali się z zasadami zdrowego żywienia, zapobieganiem powstawaniu chorób związanych ze złym odżywianiem się. W drugim dniu prowadzone już były zajęcia praktyczne – gotowanie zdrowego jedzenia. Warsztaty prowadził kucharz Pan Robert Więsek.

Monika Molenda

Przygotowane dania przez uczestników warsztatów

Warsztaty kulinarne

Dzień Dziecka we Włostowicach

W dniu 28.05.2016 o godzinie 14:00 w świetlicy wiejskiej we Włostowicach odbyły się obchody Dnia Dziecka pod nazwą WESOŁE DZIECI I ICH PRZEBÓJOWI RODZICE. Na spotkanie przybyło około 30 dzieci w wieku od niemowląt do gimnazjum wraz ze swoimi rodzicami lub opiekunami. Piękna słoneczna pogoda sprzyjała naszej uroczystości. Przeprowadzono wiele konkursów, gier i zabaw a także zorganizowano zawody (np. badminton, ping-pong, piłkarzyki, rzut do kosza dla starszych i młodszych, zawody sprawnościowe z piłką nożną.) Odbył się także konkurs rysunkowy pod tytułem „Moje Wakacje”, konkurs na piosenkę i wiersz oraz konkurs zagadek i rebuś. Każda z konkurencji była nagradzana nagrodami rzeczowymi oraz nagrodami pocieszenia.

Rzut do kosza dla młodszych

Ogromną atrakcją dla dzieci był przejazd bryczką sponsorowany przez pana Sebastiana Turka. Serwowane były również dzieciom posiłki, które zostały przygotowane przez rodziców np. kielbaski z grilla, szaszłyki owocowe, ciasta, ciasteczka, napoje oraz lody. Ponadto atmosferę naszego święta umilały piosenki (wzmocniacz został bezpłatnie przekazany naszemu Stowarzyszeniu przez Pana Tadeusza Godzica – za co bardzo dziękujemy).

Na zakończenie każde dziecko otrzymało „na drogę do domu” jajko niespodziankę lub czekoladę. Rozeszliśmy się w świetnych humorach z przekonaniem iż takich spotkań powinniśmy organizować więcej.

Dzień Dziecka we Włostowicach

Stowarzyszenie Włostowice Przyszłość

Majówka na ludowo

Dnia 30 kwietnia br. w Piotrowicach odbył się festyn pt.: „Majówka na ludowo”, który został zorganizowany przez Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Wsi Piotrowice. Rodzinną majówkę rozpoczęły mecze piłkarskie drużyn old-boy, a swoją obecność w rywalizacji sportowej zaznaczyli policjanci z komendy w Proszowicach, którzy zajęli 1 miejsce, drugą ekipą była drużyna z Opatowca, trzecie miejsce przypa-

Występ dzieci

dło panom z Przemysłowa, a gospodarze choć byli ostatni, to jednak nie najgorsi. Po zaciętej rywalizacji sportowej przyszedł czas na występy artystyczne. Na początek swoje umiejętności zaprezentowały dzieci, które zatańczyły tradycyjnego krakowiaka, recytowały piękne wiersze a swój występ zakończyły piosenkami o charakterze ludowym. Po występie młodszych uczestników festynu nadszedł czas na członków Stowarzyszenia, którzy zaprezentowali swoje umiejętności wokalne – moż-

na było podziwiać kilka występów solowych oraz usłyszeć piękne interpretacje ludowych piosenek w Wykonaniu zarówno pań jak i panów. Po części artystycznej nadszedł czas na zabawę taneczną z zespołem TOP DANCE, która trwała do białego rana. Ponadto podczas festynu można było skosztować poczęstunku przygotowanego przez panie ze Stowarzyszenia. Ta impreza pokazała, że Stowa-

Uczestnicy festynu

rzyszenie poprzez wzajemną integrację członków działa prężnie i ma ciekawe pomysły, które niebawem wprowadzi w życie podczas organizacji kolejnych imprez.

Barbara Grzybek
Prezes Stowarzyszenia
na Rzecz Rozwoju Wsi Piotrowice

Rozstrzygnięcie otwartych konkursów ofert na realizację zadań publicznych w Gminie Koszyce

W miesiącu kwietniu Wójt Gminy Koszyce ogłosił kolejne dwa otwarte konkursy ofert na realizację zadań publicznych. Tym razem organizacje pozarządowe mogły składać swoje oferty w zakresie turystyki i krajoznawstwa oraz wypoczynku dzieci i młodzieży, a także pomocy społecznej.

W wyniku rozstrzygnięcia otwartego konkursu ofert dofinansowanie w wysokości 12 000 złotych otrzymało Towarzystwo Przyjaciół Dzieci o/Koszyce. W ramach projektu „Pomoc najuboższym dzieciom z Gminy Koszyce poprzez wycieczki i imprezy kulturalne” 6 czerwca została zorganizowana dla młodszych dzieci jednodniowa wycieczka do Centrum Aktywnego Wypoczynku w Borku. We wrześniu dla klas starszych planowana jest dwudniowa wycieczka do Warszawy. Młodzież będzie mogła

zwiedzać Centrum Nauki Kopernik, Stare Miasto, Plac Zamkowy, Grób Nieznanego Żołnierza, Pałac Nauki i Kultury, Stadion Narodowy, a także Sejm i Pałac Prezydencki. Tradycyjnie projekt ten zakończy się spotkaniem z Mikołajem.

Udzielenie osobom uprawnionym posiłku w ramach programu wspierania finansowego gminy w zakresie dożywiania „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” to zadanie, które zostało powierzone do realizacji Koszyckiej Spółdzielni Socjalnej. Spółdzielnia otrzymała dotację w wysokości 34 672,50 złotych.

Monika Molenda

PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

Moja przygoda z rolnictwem

Moja „przygoda” z rolnictwem rozpoczęła się dość niespodziewanie gdyż jako młody chłopak po ukończeniu szkoły podstawowej chciałem wyrwać się ze wsi i zasmakować „wielkiego świata”. Jednak w pewnym momencie po ukończeniu technikum energetycznego przyszło „powołanie” i „pociągnęło wilka do lasu”, nagle spodobało mi się rolnictwo a w związku z tym potrzebna była wiedza aby dobrze poprowadzić gospodarstwo.

Po krótkim namyśle zdecydowałem się zdawać egzamin na Akademię Rolniczą w Krakowie. Udało się za pierwszym razem zdać egzamin i zostałem przyjęty na studia zaoczne. Nauka szła mi dobrze i jako jeden z nielicznych ze 105 osób z roku udało mi się ukończyć szkołę w terminie i zdobyć tytuł inżyniera rolnictwa. Ożeniłem się w trakcie studiów i wspólnie z żoną Danutą rozpoczęliśmy wspólne życie.

Gospodarowanie rozpocząłem w dość ciężkim czasie, gdyż to były pierwsze lata po „przemianach ustrojowych”. Na rynku brakowało wszystkich środków do produkcji zarówno roślinnej jak i zwierzęcej. Zacząłem szukać nawozów sztucznych gdyż lokalne GS-y upadły i niejednokrotnie trzeba było szukać nawozów w terenach oddalonych o 30–40 km. Podobnie było z paszami, trudno było nowoczesnie, zgodnie ze zdobytą wiedzą hodować zwierzęta gdyż do tego potrzebne były komponenty których na lokalnym rynku nie było. Szukając dla siebie nawozów i komponentów do produkcji zwierzęcej znalazłem dostawców nawozów już „prywatnych” oraz źródło zaopatrzenia w komponenty paszowe i początkowo otworzyłem działalność gospodarczą w niewielkim zakresie sprzedając zarówno nawozy jak też koncentraty paszowe i witaminy. Początki były bardzo skromne gdyż klient trafiał się nie codziennie, jednak z miesiąca na miesiąc obroty powoli zaczęły wzrastać. Rolnicy za-

częli szukać nawozów jak też zaczęli przekonywać się do koncentratów białkowych i witamin w produkcji zwierzęcej. Po czterech latach rozwoju podpisałem umowę handlową z firmą „Sano” z którą współpracuję do dnia dzisiejszego. Decyzja ta była „motorem” rozwoju firmy w branży paszowej. Potem zaczęliśmy współpracować z innymi firmami paszowymi jak np. „Cargill-Nutrena”, „Gold pasz” czy „Util-Pasz”. Z czasem do poszerzenia asortymentu doszło trochę sprzętu do hodowli zwierząt jak i narzędzi ogrodniczych i w końcu współpraca z duńską firmą „Grene” obecnie „Krump” zaopatrującą rynek w części do maszyn rolniczych szczególnie marek zachodnich. Poza tym współpracujemy z kilkoma innymi firmami w zakresie zaopatrzenia rolnictwa jak też odzieży BHP. W chwili obecnej obroty firmy ciągle rosną i mamy coraz więcej klientów szczególnie z byłego województwa tarnowskiego, gdzie jeszcze wciąż rolnictwo ma się dobrze.

Wciąż jeszcze prowadzę gospodarstwo rolne choć ze względów zdrowotnych musiałem ograniczyć produkcję i w tej chwili gospodaruję na ok. 70 hektarach z czego większość stanowi dzierżawa. W gospodarstwie zajmuję się tylko produkcją roślinną, głównie pszenica, kukurydza i rzepak gdyż prowadzona wcześniej hodowla zwierząt kolidowała z prowadzoną działalnością gospodarczą w zakresie obrotu paszami dla zwierząt.

Co do przyszłości gospodarstwa to mam nadzieję, że najmłodsza córka, która obecnie studiuje na Uniwersytecie Rolniczym poprowadzi dalej gospodarstwo na dobrym poziomie, a firma może dalej zostanie w rękach moich córek z dalszą pomocą mojej żony i moją.

Włodzimierz Doniec

Włodzimierz Doniec

HISTORIA

Problemy ochrony dziedzictwa kulturowego w dorzeczu Szreniawy

Streszczenie: Pożyteczne postulaty rewaloryzacji środowiska kulturowego i eksponowania wartościowych reliktyw dziedzictwa historycznego ujawniają coraz częściej związki z działalnością człowieka, zmierzającą do zahamowania negatywnych procesów ekologicznych i z potrzebą utrzymania czystości środowiska przyrodniczego. Ochrona dziedzictwa kulturowego łączy się zatem z nader doniosłym interdyscyplinarnym charakterem postępowania badawczego. Zagadnienie to można zilustrować na przykładzie wybranego dużego obszaru geograficznego, jakim w tym przypadku jest dorzecze Szreniawy, od jej źródeł w okolicach Wolbromia, do ujścia do Wisły w rejonie Koszyc i Dalanowa. Na terenach tych w długim procesie rozwojowym ścierały się wpływy wielu kultur i dominacji politycznych w okresie rozbitcia dzielnicowego. Wartość pojedynczych obiektów i skupisk zabytkowych wiąże się ściśle z wielowiekowym procesem dziejowym i jego stochastycznym oddziaływaniem na architekturę, przestrzeń i czasoprzestrzeń wzajemnych powiązań politycznych, społeczno-kulturowych i gospodarczych, na terenach położonych pomiędzy ważnymi ośrodkami kulturotwórczymi, tj. Krakowem, Sandomierzem i Wiślicą. Tysiącletnia historia dowodzi, że na tym obszarze wytworzyły się wartościowe przykłady najwyższej klasy dzieł wywodzących się z tradycji, lokalnych ambicji i potrzeb rozwojowych, dzisiaj w znacznym stopniu zagrożonych postępującą dewastacją. Podnoszenie świadomości ochrony dziedzictwa kulturowego staje się jednym z ważnych czynników motywacyjnych rozwoju dla przyszłości i głównym zadaniem stawianym w nowelizacji projektu Ustawy o opiece nad zabytkami przeszłości.

Ziemie położone po lewej stronie Wisły pomiędzy Krakowem a Sandomierzem pocięte są licznymi dopływami. W kategoriach geograficzno-hydrograficznych są to obszary dorzeczy wielu rzek rozdzielone wododziałami. W dolinach rzek od wielu tysięcy lat kształtowały się w tym rejonie Małopolski rozliczne typy osadnictwa i przejawy kultury. Problemy te znalazły wyraz w wielu wydawnictwach

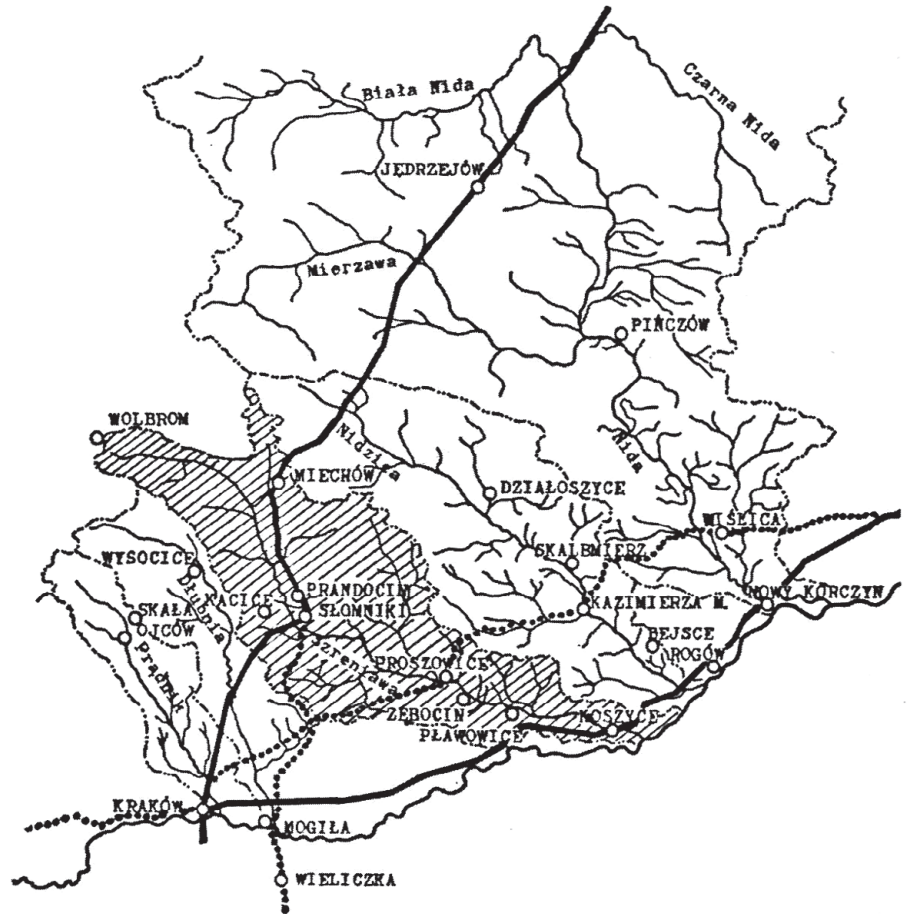
okazjonalnych i podejmowanych ostatnio studiach nad dziedzictwem kultury w Małopolsce (Chrzanowski, Kornecki, 1982; Niesiołowska-Wędzka, 1989; Matuszczyk, Orliński, Zinkow, 1991; Pawlicki, 1997). Przedmiotem niniejszego studium są obszary, do których należą między innymi doliny Prądnika (rzeki noszącej bliżej Krakowa nazwę Białucha), Dłubni, Szreniawy, Nidzicy i Nidy, nad którą wyrósł ważny ośrodek kulturowy – Wiślica, istniejący w czasach państwa Wiślan. Ciężenie Wiślicy w kierunku Krakowa, a także Sandomierza powodowało, że ziemie te stały się sporne już z początkiem XII w., u progu podziałów dynastycznych w czasach Bolesława Krzywoustego. Leżały bowiem pomiędzy prowincją krakowską, w dzielnicy należącej do seniora, a ziemią sandomierską, przeznaczoną księciu Henrykowi. Zostały one włączone do dzielnicy sandomierskiej, a następnie wydzielone z niej jako odrębne księstwo wiślickie, przyznane księciu Kazimierzowi, najmłodszemu synowi Bolesława Krzywoustego i Salomei, władającemu następnie jako Kazimierz II Sprawiedliwy. Wykształcił się tu ważny ośrodek siedziby władzy, posiadający wcześniejsze rotundy i palatia pochodzące sprzed połowy XI w. Tutaj też znaleziono większość cmentarzysk i nekropolii, a także znalezisk skarbów i monet z okresu wczesnego średniowiecza (Żaki, 1974). Rozbudowana sieć parafialna prepozytury wiślickiej, tworząca się od poł. XV w., obejmowała duże tereny na zachód w kierunku Krakowa, sięgając do Działoszyc, Kazimierzy Małej, Bejsc i Rogowa, tj. najdalej wysuniętych miejscowości położonych na obszarach lewostronnych dopływów Nidzicy, granicznej rzeki ziemi krakowskiej i sandomierskiej. Tereny całej zlewni rzeki Szreniawy stały się ważnymi dla Krakowa obszarami, nazywanymi spichlerzem i kolebką południowej Polski.

Ziemia miechowska z przyległymi rejonami Prądnika i Ojcowa, zaludniona w epoce przedhistorycznej, o czym świadczą liczne grodziska i zamczyńska wraz z terenami wokół Proszowic aż do ujścia Szreniawy nieopodal dawnej osady nadwiślańskiej

w Dalanowie, mogły być kolebką Chrobacji, o której wspomina Porfirogeneta w X w. (Rospond, 1984). Urodzajne pszeniczne gleby, pokłady tłustej gliny i mułów wodnych, najbogatsze w Europie pokłady krzemienia czyniły z tych terenów miejsce pradawnego zasiedlenia już u schyłku V tys. p.n.e. Omawiając okres górnictwa krzemienia pierwszych wspólnot rolniczych na tych terenach, J. Lech dowodzi istnienia tu wielkiego ośrodka dystrybucji produktów krzemiennych na całą Europę (*Pradzieje i średniowiecze...*, 1995). Badania archeologiczne odnotowały największą w Małopolsce gęstość zaludnienia na obszarach lewostronnych Wisły, głównie w dorzeczu Szreniawy i Nidzicy, wynoszącą w 1. połowie XIV w. 20–30 osób na km² (Żaki, 1974). Przechodziły tędy ważne, dalekosiężne szlaki handlowe z północy na południe, z Wielkopolski i Poznania przez Kalisz do Krakowa,

wiodąc dalej przez przełęcze karpackie w kierunku Niziny Węgierskiej. Krzyżowały się z nimi trakty biegnące ze wschodu na zachód, prowadzące z Kijowa przez Włodzimierz, Zawichost, Wiślicę i Kraków do Pragi i Ratyzbony (*Słownik Starożytności Słowiańskich*, 1961). Występowała tu także gęsta sieć dróg handlowych i lokalnych, związana z zagęszczeniem się osadnictwa, a także z ważnymi ośrodkami produkcyjnymi. Stara droga handlu solą, tzw. *via prasolka*, łączyła Wieliczkę przez Mogiłę, Miechów, Jędrzejów z traktami biegnącymi w kierunku Łęczycy i Płocka. Z Krakowa przez Igołomię w kierunku Sandomierza wiódł szlak lądowy obok szlaku rzeczno, tzw. droga nadwiślańska, biegnąca przez rozległe tereny wczesnośredniowiecznej produkcji żelaza. W dogodnych punktach, będących najczęściej przewężeniem dolin rzecznych, lokowano przeprawy szlaków komunikacyjnych (ryc. 1).

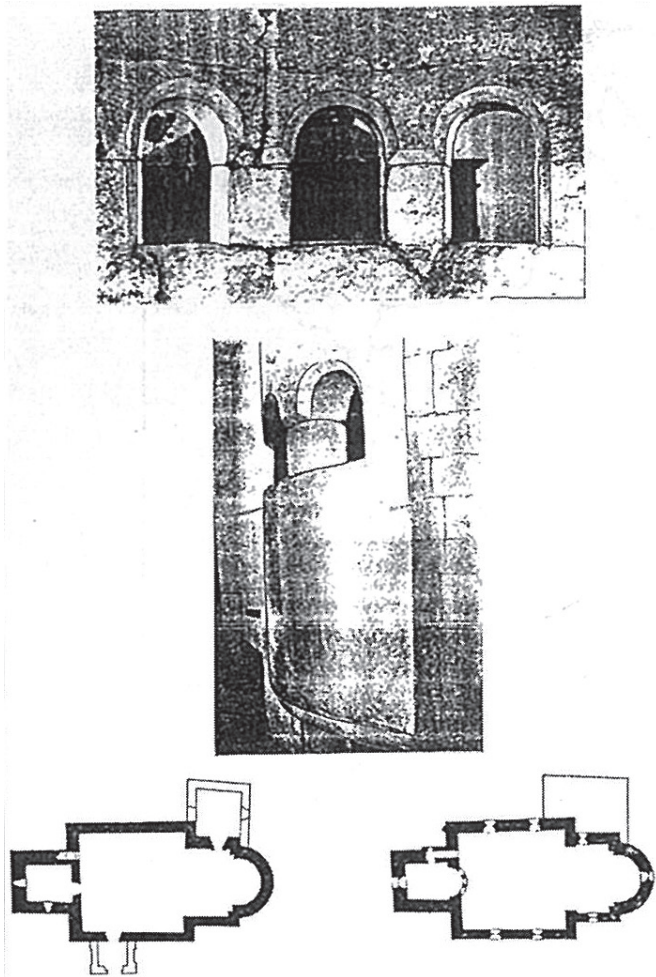
Po obu stronach rzeki, na krawędziach dolin, powstawało od najdawniejszych czasów osadnictwo (Leńczyk, 1983). Sytuowano tu grody, podgrodzia, gródki książęce i rycerskie, osady rolnicze, a także liczne inkastelowane, wznoszone z kamienia kościo-

Ryc. 1. Dorzecze Szreniawy na tle dorzeczy lewostronnych dopływów Wisły pomiędzy Krakowem i Wiślicą

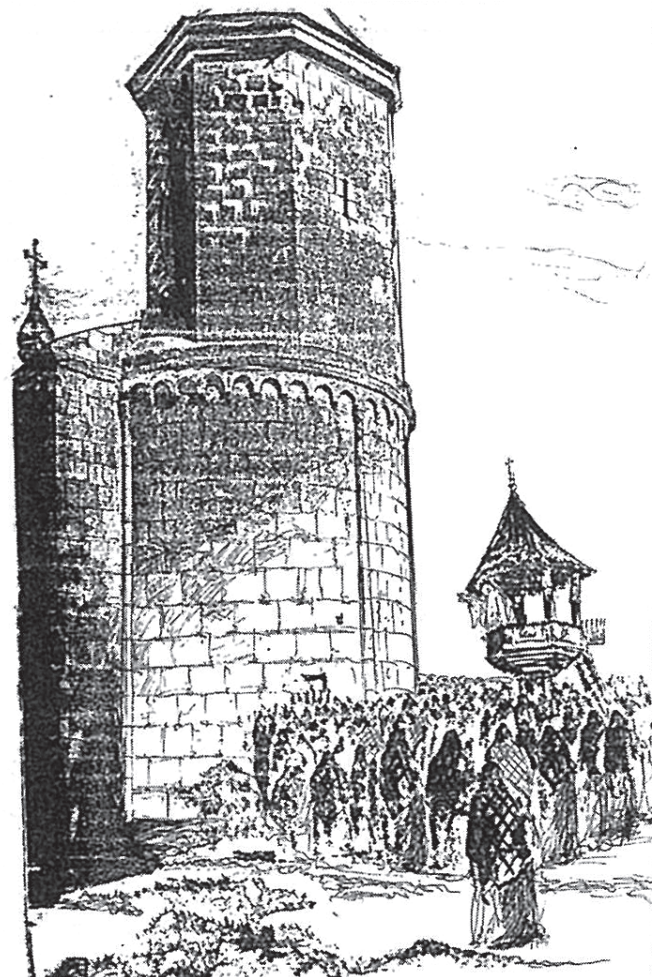
ły. Najstarsze z nich pochodzą z X i XI w. Służyły celom sakralnym pełniąc również funkcję obronną. Relikty takich obiektów pozostały w dolinach rzek Dłubni, Szreniawy, Nidzicy i Nidy.

Jeden z najstarszych i najpiękniejszych obiektów sakralnych w Polsce Południowej, pw. św. Mikołaja, usytuowany został na północ od Krakowa w Wysocicach nad brzegami Dłubni. Jest typem budowli rozpowszechnionej w Małopolsce (ryc. 2). Budowla „*ex quadrato lapide*”, istniejąca według Długosza od niepamiętnych czasów, ufundowana była przez jednego z biskupów krakowskich. Wieś Wysocice, wymieniana w *Kodeksie Małopolski* jako „*Wissensice*” już w 1262 r. była zapewne przystanią na trakcie handlowym. Znajdujący się tu kościół z XII w., orientowany, murowany z ciosów posiada prezbiterium zamknięte półkolistą absydą, szerszą kwadratową nawę i wieżę od zachodu, mieszczącą emporę zwróconą półkuliście do nawy. Podobne przykłady budowli sakralnych występują w dorzeczu Szreniawy. Można tu wymienić romański kościół parafialny w Prandocinie z 1. połowy XII w. pw. Narodzenia św. Jana Chrzciciela, z piękną for-

Ryc. 2. Relikty romańskiego kościoła parafialnego w Wysocicach

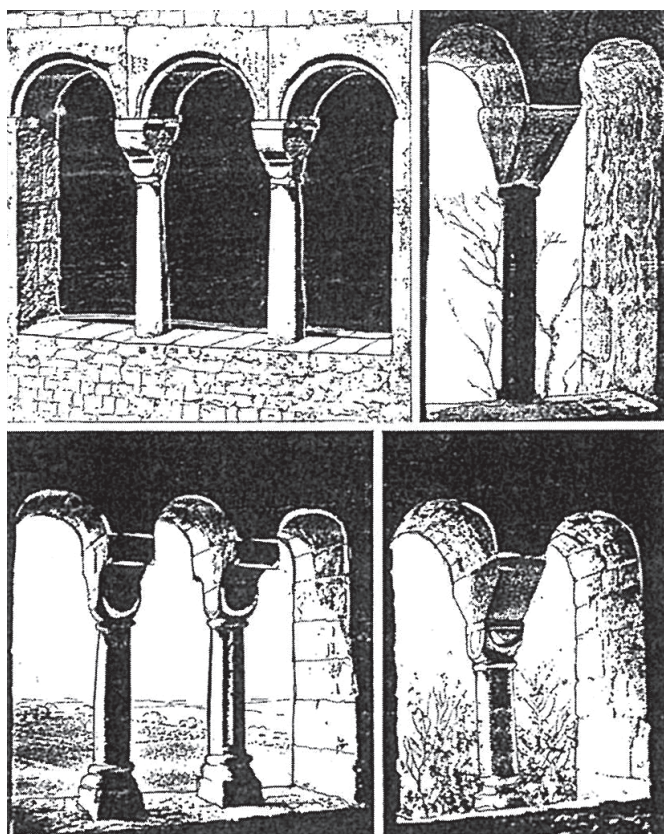
mą ośmioboczną wieżę obronną, wyniesioną powyżej absydy zachodniej, zaopatrzoną w typowe dla wielu budowli romańskich okienka strzelnicze (ryc. 3). Fascynująca bryła obiektu, doskonałe proporcje, a także bogactwo kamiennych ornamentów i dekoracji portali, gzymsów, fryzów i łuków arkadowych, resztki pierwotnej polichromii o żywych barwach czerwieni, błękitów i szmaragdowych zieleni czynią z budowli przykład najwyższej klasy dzieł architektury. Przychodzą na myśl porównania romańskich biforiów i triforiów, a także kształtne fryzy arkadowe znane z czołowych przykładów budowli Krakowa, Czerwińska, Tumu pod Łęczycą, Zagościa, Lubinia, Gościszowa i Opatowa Kieleckiego (ryc. 4). Podobne obiekty istniały zapewne w Kacicach, wsi będącej uposażeniem konwentu Cystersów, świeżo sprowadzonego z Lubiąża, a potem przeniesionego w 1226 r. do Mogiły. Pierwotna kaplica z fundacji biskupa Iwona i Waclawa Odrowążów zachowała się w formie relikwoidalnego, jednoprzestrzennego wnętrza, późniejszej budowli dworskiej. Wśród budowli romańskich wymienić

Ryc. 3. Relikty romańskiego kościoła parafialnego w Prandocinie

można również kościół w Zembocinie z 2. połowy XIII w., a także w Dalewicach, zniszczony przez heretyków w 1560 r. Wszystkie one tak jak dawny kościół Bożogrobców w Miechowie, sprowadzonych tu po 1162 r. z Jerozolimy przez Jaxa Gryfitę, były ważnymi ośrodkami kształtowania życia religijnego, duchowego i krzewienia kultury (Świechowski, 1963). W Miechowie powstała osada podklasztorna z targowiskiem, odnotowana jako istniejąca przed 1232 r. Książę wielkopolski i krakowski Przemysław II ulokował tu nad rzeką Miechówką miasto już w 1290 r.

W starożytnych osadach powstały nad Szreniawą miasta noszące nazwy odimienne: Proszowice od Prosimira, lokowane przez Kazimierza Wielkiego w 3. ćw. XIV w. oraz Koszyce od Kosza, czyli Konstantyna, w miejscu dawnej wsi należącej do potomków Kosza. Otrzymały one prawa miejskie od królowej węgierskiej Elżbiety Łokietkówny, nazywane jako „*oppidum*” w 1374 r. Ożywienie rozwoju gospodarczego w czasach Kazimierza Wielkiego doprowadziło do kolejnej lokacji miejskiej i nada-

Ryc. 4. Formy przeźroczy okiennych w romańskiej architekturze sakralnej: kościół św. Andrzeja w Krakowie, Wysocice, Czerwińsk n. Wisłą, Tum k. Łęczycy

nia w 1358 r. praw królewskich starożytnej osadzie Słomniki, także położonej nad Szreniawą. W powiecie miechowskim powstają nowe wsie, przysiółki, rozwijają się dwory wiejskie, powstaje wiele budowli pałacowych, buduje się karczmy, kuźnie, a także liczne młyny wodne.

W dorzeczu Szreniawy, w paśmie pomiędzy Wolbromiem a Koszycami, zachowało się do dzisiaj ponad 1200 zabytków architektury i budownictwa. Są wśród nich zabytkowe zespoły urbanistyczne i ruralistyczne z relikdami dawnego budownictwa małomiasteczkowego oraz drewnianego bądź muranego budownictwa wiejskiego, charakterystycznego dla rolniczych regionów dolin rzecznych i przyległych partii wyżynnych Ziemi Miechowskiej i Płaskowyzu Proszowickiego. Łączna ich liczba wynosi 900 obiektów i zespołów, co stanowi 75% ogółu zabytkowych budowli. Z reguły rozproszona dawna regionalna drewniana zabudowa zagrodowa, a także pojedyncze domy wiejskie, stodoły i spichlerze występują we wszystkich 220 miejscowościach dwunastu gmin obejmujących dorzecze Szreniawy. Większe ich zespoły odnaleźć można w zwartych ciągach zabytkowych układów przestrzennych wzdłuż ulic, w ciągach pierzei rynkowych, a także przy głów-

nych drogach wiejskich ulicówek Jelczy, Przybysławic, Rzężuśni, Szreniawy, Miechowa, Prandocina, Słomnik, Piotrkowic Wielkich, Przesławic, Proszowic, Kazimierzy Wielkiej, Przemkowa, Włostowic i Koszyc. Reprezentują określony typ konstrukcyjny chałup z sienią w środku i dwoma izbami, tzw. izbą białą i czarną, z kuchnią i piecem chlebowym, do których przylegały dwa alkierze i komora przy krótszym boku obiektu, z prowadzącym do niej wejściem od dziedzińca. Im mniejsza odległość dzieli kolejne gminy przyległe do górnego biegu Szreniawy od Krakowa, tym więcej jest w nich miejscowości obfitujących w różnorodne zespoły budowli zabytkowych.

Gmina Charsznica posiada 10 miejscowości, w których zarejestrowano ponad 50 zabytkowych obiektów i zespołów. Wśród nich znajdują się 3 zespoły kościelne, zespół dworski z pozostałościami parku z XIX w. a także niewielka liczba drewnianych budowli zagrodowych, opuszczonych lub przebudowywanych w ostatnich latach.

Gmina Gołczyca szczyli się dziewiętnastoma miejscowościami mającymi łączną liczbę ponad 90 zespołów zabytkowych. Jest tu 6 zespołów kościelnych, m.in. kościół z przełomu XII/XIII w. w Wysocicach i wzorowany na nim kościół w Czaplach Wielkich, zbudowany w 1523 r., a więc w okresie renesansu w stylu „neoromańskim”, dwa zespoły kościołów drewnianych: w Mostku z 2. połowy XVI w. oraz w Ulinie Wielkiej, pochodzący z połowy XVII w. Jest też kilka zespołów dworskich i pałacowych, wśród których wymienić trzeba pałac Popielów i związany z nim park krajobrazowy z XIX w. w Czaplach Małych oraz zespół dworski Popielów, z czworakami, stajniami i założeniem parkowym z przełomu XIX/XX w. w Czaplach Wielkich, wzniesiony w stylu neorenesansowym przez Bolesława Pawła Podczaszyńskiego. Wielowiekowa tradycja kulturowa tej miejscowości reprezentowana jest przez liczne kartusze w kościele parafialnym, upamiętniające ród Dembińskich h. Nieczuja, fragmenty nagrobków z kartuszem h. Świeńczyc, a także liczne pomniki i epitafia rodziny Popielów, Waclawa, jak również Wincentego, arcybiskupa warszawskiego. Gmina Miechów liczy 28 miejscowości, w których występuje 150 obiektów zabytkowych. Najstarsze z nich to zabytkowy układ przestrzenny i zespół klasztorny Bożogrobców w Miechowie z XII w., a także liczne kościoły i zespoły kościelne, takie jak w Nasiechowicach z XIV w., w Siedliskach z przeło-

mu XV/XVI w. oraz drewniany kościół w Przesławicach, a także murowany kościół w Sławicach, oba pochodzące z XVII w. (Boczkowska, 1951).

W dwudziestu miejscowościach gminy Iwanowice odnotowano ponad 80 obiektów zabytkowych. Do najbardziej znanych zaliczyć można zespół kościoła parafialnego z początku XVIII w. w Iwanowicach z fasadą dwuwieżową, z doskonałym dziełem małopolskiej rzeźby gotyckiej Matki Boskiej z Dzieciątkiem z ok. 1490 r. oraz wspaniałe przykłady gotyckiego malarstwa ołtarzowego i klasycystyczne kapliczki. Znany jest również skromny wiejski kościółek w Sieciechowicach, którego kamienne kwadratowe prezbiterium datowane jest na początek XIV w. oraz dwór murowano-drewniany z 2. połowy XVIII w. z zespołem gospodarczym, murowanym młynem i parkiem krajobrazowym.

Najaktywniejsza, z punktu widzenia dbałości o zachowanie wartości kulturowych, jest gmina Słomniki. W niej to właśnie, w 21 miejscowościach występuje 168 grup zabytkowych, zespołów i pojedynczych budowli, znaczna ilość regionalnego budownictwa zagrodowego, a także kilka zagród młynarskich z nielicznymi czynnymi jeszcze młynami wodnymi, m.in. w Kacicach, Brończycach, Zagajach Smrokowskich i Waganowicach. Długi okres kształtowania się architektury sakralnej pozostawił ślady sięgające połowy XII w. w zespole romańskiego kościoła parafialnego pw. św. Jana Chrzciciela w Prandocinie, inkastelowanego w XIII w. i rozbudowywanego w XV i w 2. połowie XIX w. Podobnie, choć nie do końca udokumentowana naukowo, przedstawia się historia krótkotrwałej murowanej z kamienia budowli cysterskiej w Kacicach, skąd w 1226 r. jej założyciele zostali przeniesieni do Mogiły pod Krakowem, zakładając tu okazałe opactwo. Również okazała budowla gotycka, kościół parafialny w Niedźwiedziu, wzniesiony przez muratora Mikołaja z Lublina w „stylu długoszowskim” w latach 1486–1493, w którym czołowy przykład okresu „pięknych Madonn” – rzeźba Marii z Dzieciątkiem powstała około 1420 r. oraz malowidła XVI w. kwater wielkiego tryptyku, naśladujące motywy miedziorytów Albrechta Dürera, świadczą o wielkich związkach kulturowych regionu i inspiracji płynących ze stołecznego Krakowa.

Odrębną grupę rozpoczynają okazałe budowle rezydencjonalne, których najbardziej typowe przykłady prezentują: XVIII-wieczny pałac Wodzickich w Niedźwiedziu z rozległym parkiem krajobrazo-

wym, a także liczne zespoły dworskie w Czechach, Kacicach, Miłocicach, Polanowicach, Prandocinie, Ratajowie i Słomnikach, połączone z pozostałościami dawnych zespołów folwarcznych, zrujnowanymi czworakami, rozpadającymi się spichlerzami, stajniami, oborami, sążnistymi stodołami, a także rozległymi, lecz zdewastowanymi parkami krajobrazowymi. Podejmowane ostatnio studia i badania tych zespołów zabytkowych, a także projekty rewaloryzacji i adaptacji dla współczesnych potrzeb użytkowych większości obiektów pozostających w stanie postępującej dewastacji wskazują na pilną potrzebę opracowania optymalnych sposobów konserwacji i szerokiej dyskusji na temat pryncypiów ochrony dziedzictwa kulturowego na przełomie tysiącleci.

Niemniej interesująco, choć również zatrważająco z punktu widzenia stanu zachowania zasobu kulturowego, można zaprezentować zarejestrowane w oficjalnych spisach zabytkowe obiekty architektury i budownictwa na obszarach środkowego i dolnego dorzecza Szreniawy pomiędzy Słomnikami, Proszowicami i Koszycami (*Zabytki architektury...*, 1995). Występuje tu około 570 obiektów i zespołów, co stanowi połowę zabytków w całym dorzeczu Szreniawy. W 12 miejscowościach gminy Radziemice odnotowano 40 grup zabytkowych, wśród których znalazły się zespoły kościelne w Radziemicach, Wrocimowicach i Zielenicach, wznoszone od połowy XVII do połowy XVIII w., kilka zespołów dworskich z ogrodami i założeniami parkowymi z przełomu XIX/XX w.: w Kowarach, stanowiący niegdyś własność Morstinów, w Błogocicach, Obrażewicach, Przemęczanach, Wierzbicy, a także zespoły folwarczne w Radziemicach, liczne chylące się ku upadkowi zagrody, spichlerze i pojedyncze domy o cechach budownictwa regionalnego. Gmina Koniusza posiada 24 miejscowości, w których, jak dotychczas, rozpoznano 102 obiekty, z trzema zespołami kościelnymi w Koniuszy, Niegarrowie, Biórkowie Wielkim, pochodzące z okresu od połowy XV w. poprzez 2. połowę XVI do połowy XVII w. Występują tu liczne zespoły dworskie, w większości popadające w ruinę, jak np. dwór w Dalewicach, będący dawniej własnością Dunikowskich, w Biórkowie Wielkim i w Łyszkowicach – stanowiące własność Woźniakowskich, a także w Piotrkowicach Małych, Wierzbnie i w Górcie Jaklińskiej.

Wytyczenie nowych granic województw: Małopolskiego i Świętokrzyskiego oraz powrót do systemu trójstopniowej administracji państwowej

i samorządowej po 1 stycznia 1999 r. przyniosły zmianę organizacji administrowania wielu gmin położonych w dolnym dorzeczu Szreniawy. Liczne wsie, osady, miasteczka i obszary gmin, pozostające w strefie południowego „pogranicza” dawnego województwa kieleckiego – m.in. duże obszary Ziemi Miechowskiej, gminy Pałecznicza, część gminy Kazimierza Wielkiej i gminę Koszyce, do niedawna rubieże Kielecczyny – włączono do powiatu proszowickiego, powiększając województwo małopolskie od północy, a także stawiając nowe zadania Państwowej Służbie Ochrony Zabytków w Krakowie.

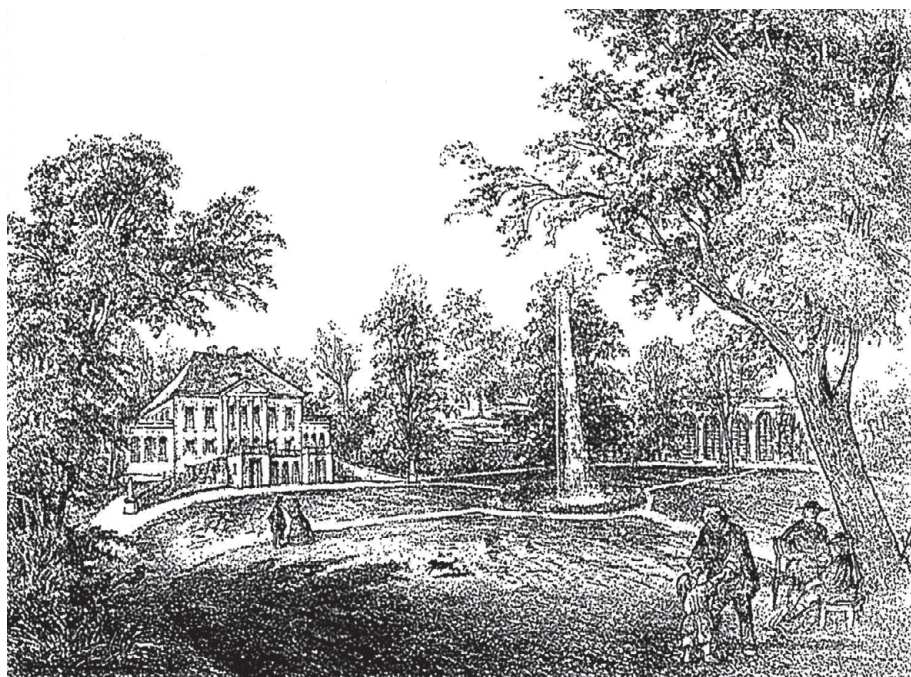
Niewielka gmina Pałecznicza, rozlokowana na wzniesieniach wododziałów Nidzicy i Szreniawy posiada w 5 miejscowościach zaledwie 7 zespołów zabytkowych, w tym zespół kościoła parafialnego w Pałecznicy z 1. ćwierci XIV w. oraz parę dworów, m.in. projektowany przez Sebastiana Sierakowskiego murowany dwór z początku XIX w. w Nadzowie.

Nieco inaczej przedstawiają się tereny zlewni rzeki Szreniawy w trójkącie pomiędzy Proszowicami, Kazimierzą Wielką, Nowym Brzeskiem i Koszycami. Występuje tu gęsta sieć osadnicza, z dużą koncentracją zabytków w paśmie Proszowice-Kazimierza Wielka. W obrębie gminy Proszowice znajdują się 24 miejscowości ze 113 obiektami i zespołami zabytkowymi. Podobnie gmina Kazimierza Wielka, położona w większości obszarów w zlewni Nidzicy, posiada w 29 miejscowościach 124 zabytki, choć z reguły pozostają one w obu wymienionych wyżej gminach w całkowitej bądź częściowej ruinie.

Powstające na przełomie XVIII i XIX w. liczne założenia dworskie jako reprezentacyjny, choć skromny parterowy typ małopolskiej siedziby ziemiańskiej, z wysokim dachem łamanym „polskim” i ganeczkiem lub klasycystycznym portykiem na osi należą już do rzadkości. W większości przypadków spisy podają występowanie jedynie pozostałości założeń podworskich lub wyłącznie reliktyw założeń parkowych z resztkami dawnej zabudowy folwarcznej oraz zachowanymi gdzieniegdzie kuźniami i spichlerzami, tak jak to ma miejsce w Górcie Stogniowskiej, Klimontowie, Kościelcu,

Kowali, Makolicach, Opatkowicach, Posiłowie, Stogniowicach – na obszarach gminy Proszowice, a także w Boronicach, Cudzynowicach, Donosach, Plechowie, Podolanach i Skorczowie – w gminie Kazimierza Wielka. Wiejski dwór obronny, jako rozpowszechniony od XVI w. typ wiejskiej rezydencji willowej, wzniesiony w Jakubowicach przez rodzinę Jakubowskich, należy do nielicznych przykładów realizacji artystycznego mecenatu doby Quattrocenta.

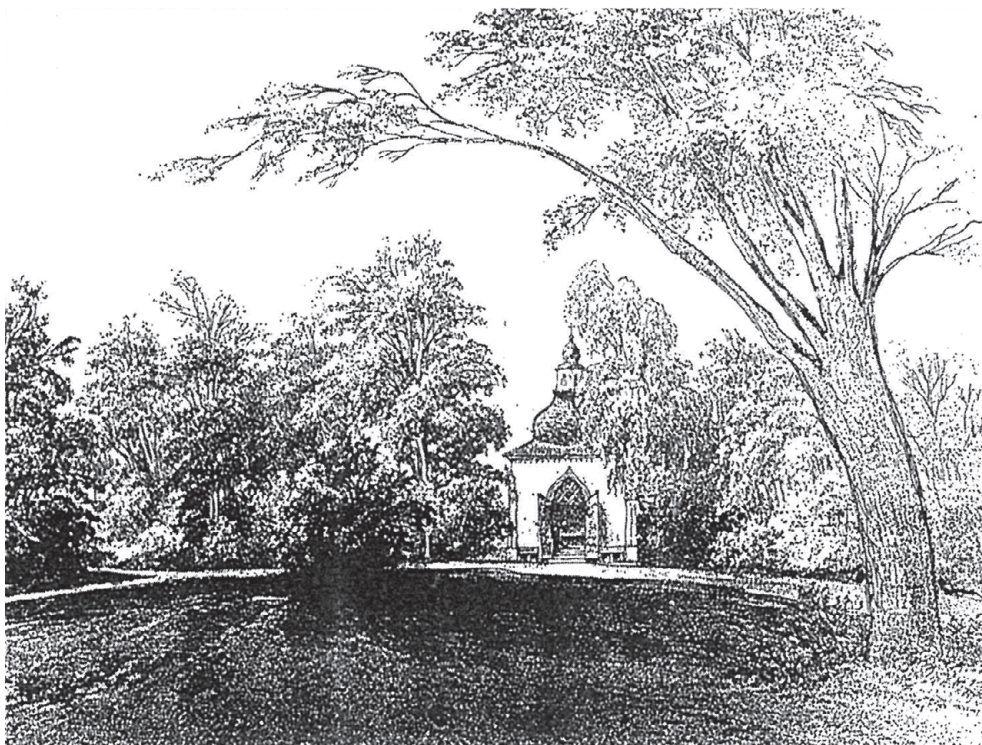
Gmina Koszyce charakteryzuje się wyraźnie mniejszą liczbą zabytków. W 16 miejscowościach jest ich zaledwie 104 obiekty. Znacznie mniejsza ich liczba występuje w gminie Nowe Brzesko, gdzie w 13 miejscowościach zarejestrowano łącznie 79 zabytkowych budowli. Pośród wielu wspaniałych przykładów dawnych założeń pałacowych ukształtowanych w duchu klasycyzmu epoki stanisławowskiej są tu, ważne dla dziedzictwa narodowego, dwie monumentalne budowle o wybitnych walorach artystycznych, stawiających je w rzędzie europejskich dzieł sztuki. Jedną z nich są relikty spalonego przed kilku laty dworu w Śmiłowicach. Pozostałości parku krajobrazowego, ruiny i resztki fundamentów są dobitnymi śladami przeszłości dewastowanymi przez niszczące siły przyrody i nieprzemyślaną działalność samego człowieka. Podobnie – choć zachowany jest w nieco lepszym stanie – pałac w Pławowicach świeci do dzisiaj oczodołami pozbawionych stolarki okien. Okazałe salony, kopulaste sklepienie z kasetonami, fryzy zdobione antycznymi motywami, zrujnowa-

Ryc. 5. Klasycystyczny pałac w Pławowicach (dolina Szreniawy) na litografiach H. Waltera z I poł. XIX w.

ne podjazdy pod dawne kształtne portyki kolumnowe z dnia na dzień zacierają ślady dawnej wspaniałości okazałej budowli w Pławowicach, wsi szlacheckiej wzmiankowanej w XIV w., pozostającej od XVIII w. w posiadaniu rodziny Morstinów. Pałac ten, zbudowany w latach 1804–1805 wg projektu Jakuba Kubickiego, wraz z rozległym parkiem krajobrazowym założonym w 1840 r., stał się wzorem dla wielu innych rozwiązań, jako najcenniejsza okazała wiejska rezydencja okresu postanisławowskiego. Będąc w rękach Ludwika Hieronima Morstina – poety, stał się miejscem zjazdów literackich, promieniując kulturą. Tam właśnie, spod czterokolumnowego klasycystycznego portyku wśród ruin, najlepiej widać krajobraz kulturowy dorzecza Szreniawy, rozpoznawany dzisiaj jako bardzo zagrożony, a mający tak wspaniałą wielowiekową tradycję. Warto i o tym również wspomnieć przy okazji studiów interdyscyplinarnych na temat dorzecza i doliny rzeki Szreniawy (ryc. 5, 6, 7, 8).

Rodzi się zatem coraz powszechniejszy pogląd, iż również kultura, a nie jedynie natura, tworzyła przez wieki swoistą niszę ekologiczną człowieka, wówczas gdy ten chciał żyć w zgodzie z prawami natury. Wtedy to, naturalnie powstające ekosystemy przyrody mogły sprzyjać także człowiekowi. W badaniach interdyscyplinarnych zasadniczego znaczenia nabiera naświetlenie problemu roli aksjologicznego przesłania tradycji i historii w procesie integracji środowiska kulturowego dla podnoszenia wartości regionu i dóbr natury w procesie rozwojowym. Czymże jest

Ryc. 6, 7, 8. Pawilon w parku, domek wiejski i kaplica w Pławowicach (dolina Szreniawy) na litografiach H. Waltera z I poł. XIX w.

bowiem nagminne wycinanie kilkusetletnich dębów w alejach podworskich zespołów parkowych, jak nie działaniem skierowanym przeciw tej tezie? Ważnym zadaniem jest badanie wpływu fundamentalnych wartości relikwów środowiska kulturowego na humanizację i dokonujące się ustawicznie procesy w zakresie cywilizacji środowiska, inspiracji i powstawania wciąż nowych źródeł przełomu kulturowego. Na tym tle rodzi się nowa koncepcja

pojmowania rzeki jako zapisu endogenezy, a także antropologicznego, duchowego i kulturalnego życia społeczności lokalnych w kształtowaniu własnej tożsamości historycznej i kulturowej. Wzorzec antropologiczny społeczności lokalnych tworzony jest bowiem w procesach rozwojowych w zależności od wpływów środowiska poprzez kształt kultury symbolicznej, materialnej i duchowej, a w odczytaniu tych wzorców w równym stopniu uczestniczą tak archeologia, religioznawstwo i etnografia, jak też powstające obecnie nowe dziedziny wiedzy środowiska kulturowym. Taka formuła badań może również spełniać warunek autorefleksji na temat centralnej wartości osoby ludzkiej w zbiorze wartości fundamentalnych, kształtującej obraz dziedzictwa kulturowego.

Próba opisanego wybranego obszaru, jakim jest dorzecze w odniesieniu do tradycji miejsca i wartości środowiska kulturowego, winna dotyczyć badania między innymi takich postulatów, jak:

- wiarygodność ocen działalności zespołowej i indywidualnej społeczności lokalnych, dotyczącej kształtowania rozwoju cywilizacyjno-kulturowego w harmonii z przyrodą,
- przyjęcie tezy o nadrzędności wartości osoby ludzkiej nad wszystkimi innymi wartościowymi składnikami przestrzeni geograficzno-kulturowej,
- ustawiczne dążenie do ujawniania przyczyn degradacji środowiska i kultury, a także poznawania okresowych trendów pogłębiających zacieraanie tradycji, dziejów i przedmiotów kultury,
- wiara w możliwość postępu duchowego jako warunku rozwoju cywilizacyjnego dającego nadzieję na urzeczywistnienie świata lepszego i doskonalszego,
- realizm w dążeniu do ideałów, a także optymizm w poszukiwaniu prawdy, dobra, piękna zgodnie z antycznymi zasadami Veritas, Venustas i Firmitas, tworzącymi transcendentne wartości ukryte w matematycznie opisywalnych przejawach harmonii i ładu mikro- i makromaterii.

Motywacja rozwoju dla przyszłości winna iść w kierunku tworzenia warunków życia jednostki i społeczności w atmosferze duchowej wolności i świadomości, w zgodzie z potrzebami – wynikającymi tak jak dawniej – z predykatów starożytności, z sensem greckiej „*paidei*” – trójcy złożonej z: poety – *poietaes*, mędrca – *sophos* i męża stanu – *politikos*, wyobrażającej najwyższe czynniki twórcze w narodzie.

Degradacja przyrody w skali globalnej zdolna jest zniszczyć życie na ziemi. Deformacja natury postępuje wraz z degradacją kultury, wynikającą zazwyczaj z nadużywania motywacji moralnej. Umiejętność gospodarowania dobrami przyrody i dobrami kultury wymaga ciągłego doskonalenia człowieka.

Maciej Pawlicki
Politechnika Krakowska,
Instytut Historii Architektury
i Konserwacji Zabytków

Literatura

- Chrzanowski T., Kornecki M., 1982, *Sztuka ziemi krakowskiej*, Kraków.
- Katalog zabytków sztuki w Polsce, Województwo krakowskie, powiat miechowski (oprac. Z. Boczkowska), 1951, t. 1, z. 8, Minist. Kultury i Sztuki, Warszawa.
- Leńczyk G., 1983, *Katalog grodzisk i zamczysk z terenu Małopolski*, Muzeum Archeolog. w Krakowie.
- Matuszczyk A., Orliński N., Zinkow J., 1991, *Małopolska południowa-zachodnia*, Wyd. Sport i Turystyka, Warszawa.
- Niesiołowska-Wędzka A., 1989, *Procesy urbanizacyjne w kulturze łżyckiej w świetle oddziaływania kultur południowych*, Ossolineum, Wrocław.
- Pawlicki M., 1977a, *Polonia Minor*, Studia Małopolskie, vol. I, Wyd. A. Marszałek, Toruń.
- Pawlicki M., 1977b, *Z zagadnień kształtowania świadomości tradycji i ochrony dziedzictwa kultury w Małopolsce*, Studia Małopolskie, vol. I., Wyd. A. Marszałek, Toruń.
- Pradzieje i średniowiecze, natura i kultura w krajo-brazie Jury, 1995, praca zbiorowa.
- Rospond S., 1984, *Słownik etymologiczny miast i gmin PRL*, Ossolineum, Wrocław. Słownik Starożytności Słowiańskich, 1961, t. 1, Ossolineum, Wrocław.
- Świechowski Z., 1963, *Budownictwo romańskie w Polsce, katalog zabytków*, Ossolineum, Wrocław.
- Zabytki architektury i budownictwa w Polsce, woj. kieleckie, 1995, Ośr. Dokum. Zabytków, t. 15, Warszawa; woj. krakowskie, Ośr. Dokum. Zabytków, t. 15, cz. II, Warszawa.
- Żaki A., 1974, *Archeologia Małopolski wczesnośredniowiecznej*, Ossolineum, Wrocław.

To już historia

Budowa mostu na Wiśle

Most na Wiśle łączący Sokołowice z Górką został otwarty 14 lat temu, 24 października 2002 roku. Oznacza to, że obecni dwudziestolatkowie byli wtedy małymi dziećmi i dla nich ten most był „od zawsze”. Dla nich czasy, gdy jedynym połączeniem między prawym i lewym brzegiem Wisły był prom, to już historia. Dlatego, gdy odnalazłam w swoich papierach opis czasu budowy mostu, uznałam, że dla niejednego czytelnika może być interesujący.

Oto ten tekst:

Sierpień 2001 roku. Płyniemy promem do Górki. Nasz granatowy ford, tak zgrabny na szosie, rozparł się prostacko i niepewnie między barierkami. Za nim stoi furgonetka i szary maluch. Prom, trzymany liną, wypływa na środek rzeki. Przewoźnik przysiadł na beczce, aby odpocząć, lecz nie zdejmuje ręki z korby kołowrotu.

- To jak, wybudują ten most? – zagaduję.
- Jaki most, nie mają pieniędzy.
- Ale mówili, że za dwa lata będzie można przejechać samochodem.
- Samochodem przejedzie nawet w lutym.
- Jak to?
- Ano, jak Wisła stanie.
- Dla mnie lepiej, żeby prom został. Lubię pływać promem, ale miejscowi pewnie woleliby most.

Przewoźnik nie komentuje. Patrzy na wodę, która jest dość wysoka. Skrzypi lina. Przewoźnik popuszcza ją, prom odbija w lewo i pchany prądem rzeki najeżdża na wyższą rampę. Przewoźnik blokuje kołowrót. Kluczka liny cumującej ląduje na trzonie stalowego pachołka. Okuty blachą pomost opada na żwir. Samochody ruszają. Wjeżdżamy do Galicji.

Maj 2002 roku. Opadającą ze wzgórz sokołowickich szosą jedziemy ku Wiśle. Po obu stronach rzeki rozłożyła się wielka budowa. Wysoki nasyp pod nową

Prom na Wiśle. Fot. R. Stojek

szosę odbija w prawo. Na nabrzeżnych ławkach stoją białe podpory w kształcie litery T.

Na promie towarzyszy nam grupa spawaczy.

Pytam o most.

- W końcu września oddajemy do użytku
- Niesamowite! Takie tempo?
- Pani. My tu pracujemy na cztery zmiany.
- Ale zarobki dobre?
- Zarobki to były, jak budowaliśmy most pod Wyszogrodem.
- To wy? Rzeczywiście, nawet podobny do tego. Widziałam ten most, przejeżdżaliśmy nim.
- Pod Wyszogrodem to były zarobki i tak nie gonili. Teraz robić trzeba dzień i noc, a płacą mniej.
- To, mówi pan, koniec września. Na pewno przyjedziemy na otwarcie.

Budowa mostu. Fot. R. Stojek

6 sierpnia 2002 roku. Z promu robie zdjęcia mostu. Z obu stron rzeki, jakby pchane od tyłu, nasunęły się nad wodę stalowe przęsła. Między nimi kilkunastometrowa przerwa. Na tyle mała, że wyczuwa się między przęsłami napięcie, jak między biegunami magnesu.

8 sierpnia 2002 roku. Most skończony. Na jego szczycie wiecha. Ale trudno uwierzyć, że za półtora miesiąca przejadą nim samochody. Nie ma nawierzchni, barier, oświetlenia.

28 września 2002 roku. Przyjechałiśmy. Jednak na próżno. Otwarcie za miesiąc. Cóż, to nas ominie.

Pod wieczór idziemy obejrzeć most. *Jest gotowy!* Piękny, błękitny, cienki łuk na białych podporach. Zarysowany na tle nieba z lekkością i elegancją., w którym nie zakłóca krajobrazu, a może nawet go upiększa.

Przechodzimy na drugi brzeg. Stamtąd wypatrujemy promu. Promu nie ma. Na rampach po obu brzegach Wisły masywne, żółte zapory z betonu, postawione dla bezpieczeństwa. Wyglądają jak pomnik rozdzielony rzeką. Jakby upamiętniały dawną przeprawę.

- To ile nam promów zostało?
- W okolicy? Sporo. W Opatowcu...
- Tego pilnuje Marszałek.
- Ano tak. Jeszcze w Nowym Korczynie...
- I dwa na Dunajcu. Całkiem sporo.
- No, to może jeszcze popływamy do Galicji.

24 października 2002 roku. Most w Górcie otwarto. Otwarcu towarzyszyli kosynierzy w krakowskich

Budowa mostu. Fot. R. Stojek

Kosynierzy podczas otwarcia mostu. Fot. R. Stojek

strojach z kosami na sztorc. Z tego faktu można wnosić, że pierwsze przejście odbyło się z „naszego”, krakowskiego brzegu. Most stał się elementem rekonstruowanego traktu królewskiego z Polski na Węgry. Połączył wreszcie Galicję z Kongresówką.

Pomylił się przewoźnik. Most stanął i to nie w dwa lata, ale w półtora roku od sierpniowej z nim rozmowy.

Grażyna Iwanicka

ŚRODOWISKO, EKOLOGIA

Inwentaryzacja przyrodnicza dla zlewni rzeki Szreniawa

Małopolski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Krakowie zlecił opracowanie „Wielowariantowego programu inwestycyjnego wraz z opracowaniem strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla zlewni rzeki Szreniawa” zrealizowanego w ramach „Programu Ochrony Przed Powodzią w Do-

rzeczu Górnej Wisły”. W bieżącym oraz kolejnych numerach Gazety Koszyckiej będziemy prezentować wybrane zagadnienia z powyższego opracowania. Autorami „Inwentaryzacji przyrodniczej” są dr Michał Węgrzyn, mgr Mateusz Kolecki, mgr Paulina Wietrzyk.

Źródła Szreniawy. Fot. Mateusz Kolecki

Ujście Szreniawy do Wisły. Fot. Mateusz Kolecki

1. Wstęp

Rzeka Szreniawa mierząca 79,8 km długości zlokalizowana jest w południowej Polsce. Jej obszar źródłkowy o charakterze torfowiskowym leży w sąsiedztwie Wolbromia. Ciek będący lewobrzeźnym dopływem Wisły, kończy swój bieg między Wito-
wem a Kępą Sokołowską – wsiami przynależnymi do gminy Koszyce. Początek rzeki znajduje się na Wyżynie Olkuskiej, następnie ciek przepływa przez Wyżynę Miechowską oraz Płaskowyż Proszowicki, po czym uchodzi do Wisły.

Rzeka w znacznej mierze przebiega przez tereny wiejskie. Większymi miastami, przez które przepływa są: Słomniki i Proszowice. O wartości ciek

nowi przede wszystkim jego naturalność – na wielu odcinkach rzeka nie została poddana procesom regulacji, co sprawia że jej przebieg ma charakter niezmienny. Jedynym negatywnym zjawiskiem jest olbrzymia presja społeczności lokalnych w tym gospodarstw rolnych, co przyczyniło się do prawie całkowitego zniszczenia naturalnej roślinności łąkowej wzdłuż koryta rzeki. Mimo to roślinność, która pozostała wraz z naturalnym przebiegiem koryta, meandrami, naturalnym materiałem skalnym tworzącym dno i brzegi sprawia, że Szreniawa stanowi obecnie jeden z cenniejszych cieków jako siedliska dla ryb na terenie województwa małopolskiego.

Tym samym wszelkie działania mające na celu ochronę przeciwpowodziową powinny uwzględniać walory przyrodnicze, tak aby nie zaburzyć naturalnego charakteru rzeki będącej siedliskiem dla cennych gatunków zwierząt.

Rzeka Szreniawa jest bogata w różnego typu urządzenia wodne, śluzy, przepławki, młyny, jako historyczne elementy oddziaływania człowieka na rzekę. Fot. Michał Węgrzyn

2. Botanika

Ujęcie geobotaniczne zlewni rzeki Szreniawy

Pod względem geobotanicznym prawie cała zlewnia Szreniawy przynależy do Działu Wyżyn Południowopolskich, Krainy Wyżyn Miechowsko-Sandomierskich, Okręgu Miechowsko-Pińczowskiego, Podokręgu Miechowskiego i Kazimierzowsko-Koszyckiego. Źródło rzeki oraz początkowy odcinek znajdują się na terenie: Krainy Jury Krakowsko-Częstochowskiej, Okręgu Jury Północ-

nej Olkusko-Częstochowskiego, Podokręgu Olkusko-Wolbromskiego.

Okręg Miechowsko-Pińczowski to łagodnie falujący teren z kulminacjami wzniesień osiągających maksymalnie 350 m n.p.m. Wzniesienia te jednocześnie stanowią działy wodne leżące pomiędzy rzekami Dłubnia, Szreniawa, Nidzica i dolny odcinek Nidy.

Spośród wszystkich form roślinności jakie występują na tym terenie na największą uwagę zasługują murawy kserotermiczne. Zbiorowiska te tworzone są przez dwa główne elementy geograficzne: euroazjatycki i pontyjsko-pannoński. Siedliska te wykształcają się jedynie w specyficznych uwarunkowaniach siedliskowych, w górnych fragmentach pagórków po stronie południowej, na podłożu wapiennym lub gipsowym. Niższe partie wzniesień pokryte są lessem, natomiast w obrębie dna dolin wykształcają się, na podłożu mad rzecznych, łęgi, łożowiska oraz niewielkie płaty olsów.

Pomimo że źródła rzeki Szreniawy zlokalizowane są na obszarze wschodniego fragmentu Krainy Jury Krakowsko-Częstochowskiej to pozostała główna część całej zlewni pod względem geobotanicznym odpowiada charakterystyce Krain Wyżyn Miechowsko-Sandomierskich.

Ogólna charakterystyka siedlisk roślinnych w obrębie zlewni rzeki Szreniawy

W ujęciu geobotanicznym obszar zlewni Szreniawy charakteryzuje się obecnością roślinności kserotermicznej. Przy czym większość muraw kserotermicznych zlokalizowana jest w wyższych położeniach zlewni, poza bezpośrednim oddziaływaniem samej rzeki.

Obszar zlewni rzeki Szreniawy charakteryzuje się dużą różnorodnością biologiczną, wynikającą z występowania żyznych gleb wytworzonych z lessu oraz marglu. Zmienność gleb kształtowanych przez skały macierzyste na łagodnych zboczach pagórków przecinanych siecią miedz, wąwozów i parowów, kształtują specyficzny wyżynny krajobraz. Domina-

Typowy krajobraz rzeki Szreniawy. Pojedyncze drzewa stanowiące pozostałości dawnych zarośli łęgowych. Fot. Paulina Wietrzyk

Nieliczne fragmenty zarośli łęgowych nad Szreniawą dobrze zachowane. Fot. Michał Węgrzyn

cja siedlisk otwartych głównie w postaci pól ornych oraz w mniejszym stopniu łąk i pastwisk jest efektem wielowiekowego oddziaływania człowieka na przyrodę naturalną na tym terenie. W wielu miejscach obecne kserotermy w sposób znaczący zwiększające bogactwo gatunkowe roślin stanowią świadectwo równowagi pomiędzy przyrodą a działalnością człowieka, jaka przez dekady została wypracowana na tym terenie. Wypas bydła i owiec na niewielkich pastwiskach położonych na południowych zboczach pagórków przyczynił się do wykształcenia i zachowania się rzadkiej, światłolubnej i ciepłolubnej ro-

Ogłowione wierzby oraz olchy czarne *Alnus incane* wyrastające w strefie brzegowej rzeki. Fot. Paulina Wietrzyk

Bardzo wyraźne i negatywne oddziaływanie człowieka na rzekę – śmieci na całej długości stanowią duży problem gdyż zanieczyszczają rzekę i niszczą naturalne siedlisko dla zwierząt

ślinności murawowej. Miejsca te z racji ogromnej wartości przyrodniczej są obecnie objęte różnymi formami ochrony.

Sama rzeka pod względem botanicznym nie stanowi obecnie obszaru bardzo cennego przyrodniczo, pomimo że w jej bezpośrednim sąsiedztwie zachowały się fragmentarycznie, wykształcone na madach rzecznych formacje zarośli łągowych. Są one pozostałością niegdyś zajmujących prawie całą dolinę rzeki zbiorowisk łągowych w różnych odmianach w zależności od żyzności i ukształtowania geo-

morfologicznego podłoża. Zbiorowiska łągowe są dla tego obszaru jednym z typów potencjalnej roślinności, która w wyniku działalności rolniczej człowieka całkowicie została przekształcona. Presja człowieka w zajmowaniu coraz to nowych terenów doprowadziła do całkowitego zniszczenia zbiorowisk łągowych jakie zajmowały prawie cały obszar zlewni. Obecnie na terenie zlewni zachowały się nieliczne fragmenty łągów, mocno zdegradowanych. Objęte zostały one granicami obszarów Natura 2000: Opolonki, Dąbie, Sterczów-Ścianka, Kaczmarowe Doły, Pardów, Pstroszyce, które zostały utworzone w celu ochrony muraw kserotermicznych. Płaty zachowanych łągów nie mają bezpośredniej styczności ze Szreniawą.

Murawy kserotermiczne niegdyś zajmowały znacznie większe obszary niż obecnie. Presja człowieka w zajmowaniu coraz większych ilości terenów pod pola orne, sprawiła że do naszych czasów zachowały się jedynie murawy w miejscach kompletnie nie nadających się do upraw rolnych, ze względu na płytką glebę i bardzo strome zbocza. W drugiej połowie XX wieku po powolnym zarzucaniu wypasu bydła, zaczął się proces powolnego ich zarastania. W ostatnich latach podejmowane są w wielu miejscach na terenie rezerwatów przyrody objętych również obszarami Natura 2000 działania czynnej ochrony, poprzez mechaniczne karczowanie zarośli i krzewów, jak również stosowanie wypasu owiec i bydła. Działania te przyczyniają się do eliminacji

zbiiorowisk zaroślowych ogólnie przynależnych do *Peucedano cervariae-Coryletum*, a opisywanych jako ciepłolubne zbiorowiska o charakterze mozaikowym z roślinnością leśną, zaroślową, okrajkową i murawową na glebach zasobnych w wapień.

W obrębie muraw kserotermicznych (*Festuco-Brometea*), zostało stwierdzone obecnie niezwykle bogactwo gatunków roślin naczyniowych. Występują tam 54 gatunki ściśle chronionych roślin, m.in.: dwulistnik muszy (*Ophrys insectifera*), dziewięciśń popłocholistny (*Carlina onopordifolia*), dzwonecznik

wonny (*Adenophora lilifolia*), len złocisty (*Linum flavum*), miłek wiosenny (*Adonis vernalis*), obuwik pospolity (*Cypripedium calceolus*), wiśnia karłowata (*Cerasus fruticosa*). Większość muraw zlokalizowana jest w północnym fragmencie zlewni tak że dopływy Szreniawy odwadniają południowe skłony wzniesień. Murawy kserotermiczne wykształcają się w miejscach bardzo mocno odwodnionych. Woda opadowa bardzo szybko spływa po stokach i jest odprowadzana lokalnymi ciekami wodnymi. Zaburzenie stosunków wodnych na tym typie siedliska jest praktycznie niemożliwe.

W bezpośrednim sąsiedztwie rzeki nad jej brzegami można odnotować fragmentarycznie rozmieszczone siedliska łągowe. Zbiorowiska te związane z występowaniem mad rzecznych oraz cyklicznymi procesami zalewania i podtapiania zbiorowiska przez wody rzeki, w obrębie Szreniawy wykształcone są bardzo słabo. Istniejące fragmenty wykazują cechy dużej degeneracji siedliska. Główną przyczyną takiego stanu jest duża presja człowieka na ekosystem rzeki. Na większości jej odcinków, grunty orne dochodzą do samych brzegów. Dawne zarośla łągowe w obrębie gospodarstw rolnych i wsi zlokalizowanych przy rzece, zostały całkowicie wycięte. Często wzdłuż rzeki występują rzadko rozmieszczone pojedyncze drzewa wierzby, topoli lub olch. Na mapie siedlisk roślinnych zaznaczono fragmenty najlepiej zachowanych płatów łągowych.

W większości przypadków są to łągi wierzbowo-topolowe z domieszką olchy czarnej, jesionu lub wiązu. W ujęciu fytosocjologicznym łągi te należą do klasy *Salicetea purpureae* jako łągi wierzbowo-topolowe zarośla i leśne zbiorowiska wierzby wąskolistnych, w dolinach rzek na piaszczystych, żwirowatych lub kamienistych aluwiach w zasięgu corocznych wysokich stanów wody. Ponieważ w większości terenu łągi zostały zniszczone i wycięte, w wielu miejscach widać odnawiające się płaty głównie zarośli wierzbowych, które można zaliczyć jako wczesne stadium przynależne do zbiorowiska *Salicetum triandro-viminalis* wikliny nadrzecznej formacja krzewiasta z panującymi wierzby: wierzba

Wilgotna łąka trzęślicowa zlokalizowana w Książnicach Wielkich. Fot. Paulina Wietrzyk

wiciową (*Salix viminalis*), wierzba purpurową (*Salix purpurea*), wierzba trójpręcikową (*Salix triandra*). Zbiorowisko to często sąsiaduje z lepiej wykształconymi formami łągu drzewiastego *Salicetum albo-fragilis* nadrzecznej łągi wierzbowej, gdzie w drzewostanie występuje głównie wierzba biała (*Salix alba*), z domieszką wierzby kruchej (*Salix fragilis*). W tej odmianie łągu nie występuje topola lub jej udział jest znikomy. Siedlisko to odpowiada priorytetowemu siedlisku „łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (91E0)” z wykazu siedlisk przyrodniczych o znaczeniu wspólnotowym. Często nad Szreniawą w miejscach bardziej podmokłych ze stagnującą wodą, przechodzą one w zbiorowiska zaroślowe *Alnion glutinosae* zwane łożowiskami, gdzie dominują zarośla krzewiastych wierzby, głównie

Fragment rzeki poddany nieprzemyślanym pracom regulacyjnym. Fot. Michał Węgrzyn

wierzba uszata (*Salix aurita*) i wierzba szara (*Salix cinerea*), także występuje kruszyna pospolita (*Fragula alnus*), w podroście: olsza czarna (*Alnus glutinosa*), brzoza omszona (*Betula pubescens*), brzoza brodawkowata (*Betula pendula*). W okolicach Książnic Małych w sąsiedztwie łożowisk wykształciły się niewielkie fragmenty olsu porzeczkowego *Ribeso nigri-Alnetum* w odmianie typowej.

Najładniejsze fragmenty łągów zachowały się pomiędzy Biskupicami a Słomnikami. W tych miejscach zarośla występują na obu brzegach i osiągają znaczną miąższość. W dalszych odcinkach w kierunku Proszowic zarośla łągowych jest bardzo mało. Jedynie w okolicach stawów hodowlanych w Pławowicach zachowane są lepsze fragmenty. Od Bobina do ujścia Szreniawy do Wisły nie ma już praktycznie nadrzecznych łągów.

Zmiany w gospodarowaniu rolnym w okolicach Szreniawy w XX wieku ulegały powolnym zmianom. Gospodarstwa zarzucały hodowlę bydła i owiec na rzecz upraw zbóż i warzyw. Zmiana ta bezpośrednio wpłynęła na powolne zanikanie zbiorowisk łąkowych, najczęściej o charakterze podmokłym występujących w bliskim sąsiedztwie rzeki. Ludność lokalna przez dekady osuszała tereny nadrzeczne tworząc na nich pola uprawne. Do naszych czasów zachowały się niewielkie kompleksy łąk wilgotnych ekstensywnie użytkowanych. Siedliska te są zbiorowiskami roślinnymi które wymagają wysokich poziomów wód gruntowych. Wszelkie zmiany poziomu wody wpływają negatywnie na strukturę i stan zachowania tych siedlisk. Łąki wilgotne stanowią naturalne tereny zalewowe przy wysokich stanach wody. Zlokalizowane są najczęściej w miejscach okresowo podtapianych. Stanowią nie tylko cenne siedlisko dla chronionych i rzadkich gatunków roślin ale również stanowią miejsce bytowania dla ptaków, płazów i cennych owadów. Dobrze zaplanowane działania ochrony przeciwpowodziowej powinny uwzględniać ich obecność, tak aby nie zaburzać ich naturalnych stosunków wodnych, bezpośrednio powiązanych z rzeką Szreniawą.

3. Ichtiologia

Górny odcinek rzeki Szreniawa, od źródeł do miasta Proszowice, stanowi bogate siedlisko pstrąga i lipienia. Szerokość na tym odcinku jest zmienna, średnio 4–5 m, ale są też miejsca przekraczające 10 m. Dno rzeki tworzy piasek i muł, w bystrzach

– żwir i pojedyncze głazy. Cechą charakterystyczną są drzewa wyrastające na linii woda-brzeg, których korzenie tworzą naturalne schronienia dla gatunków ryb. Naturalny charakter rzeki wyrażający się między innymi poprzez niewyregulowane brzegi, meandrowaty przebieg koryta oraz różnoraki materiał tworzący dno cieków, stanowią o jej ogromnych walorach siedliskowych dla cennych gatunków ryb. Bardzo częstym widokiem są liczne, powalone drzewa i podmyte korzenie. Ciekawostką są młyny wodne, także liczne pozostałości po starych młynach, jazach i mostach. Wszystkie te naturalne i antropogeniczne elementy tworzą specyficzne i bardzo potrzebne dla rozrodu i rozwoju ryb warunki siedliskowe. W takim naturalnym korycie ryby znajdują dogodne miejsca żerowania, rozrodu oraz kryjówki w których bezpiecznie mogą odpoczywać. Cechą charakterystyczną rzeki jest również mała przejrzystość wody, która prawie zawsze jest tu mętna, co wynika z lessowego podłoża.

Rzeka Szreniawa wraz ze wszystkimi dopływami oraz stawami hodowlanymi w Przyborowie stanowi dogodne siedlisko dla słodkowodnych gatunków ryb, zarówno przynależnych do kategorii spokojnego żeru, takich jak: płoć, leszcz, karaś srebrzysty i pospolity, karp, kleń, jaź, lin, oraz kategorii drapieżników: pstrąg, okoń, sandacz, szczupak. Spośród wymienionych ryb najczęściej odławiane są: płoć, leszcz, lipień, jelec, karaś, karp i słonecznica. Spośród drapieżników najczęściej odławiany jest pstrąg potokowy, okoń, sandacz i szczupak. Pod względem biomasy pstrąg i płoć są gatunkami dominującymi. Pozostałe gatunki osiągają kilku procentowe wartości.

Połowcy wędkarskie jakie są prowadzone nad Szreniawą dostarczają również bardzo cennych informacji ichtiologicznych. Co ciekawe pokrywają się one w grubszej mierze z wynikami badań (Łysak, Ligaszewski 2011).

Do gatunków odnotowywanych corocznie w rzece Szreniawie zarówno w wyniku połowów w ramach badań jak i odłowów wędkarskich, należą: pstrąg potokowy, okoń, płoć, leszcz, karp, kleń, jaź i sandacz. Dotychczas na podstawie danych z połowów sieciowych i wywiadu z wędkarzami w Szreniawie odnotowano 18 gatunków ryb. Cechą charakterystyczną dla ichtiofauny jest dominacja gatunków ryb łososiowatych, zarówno pod względem liczebności jak i biomasy. Wynika to po części z tego że Szreniawa ma stosunkowo czyste wody I i II klasy

czystości, co gwarantuje dogodne warunki do rozrodu i wzrostu.

Coroczna powtarzalność w odłowach przytaczanych gatunków ryb wynika w dużej mierze z procesów zarybiania rzeki osobnikami hodowlanymi. Również wyraźnie widać to po wielkości odławianych osobników, a tym samym tempie wzrostu np. w odniesieniu do pstrąga potokowego. Rozmiary tej ryby odławianej w Szreniawie znacznie przekraczają normy dla populacji tego gatunku występującego na terenie Polski. Również przyczyną dużych rozmiarów osiąganych przez niektóre gatunki ryb jest ich niewielka liczebność na przestrzeni kilkudziesięciokilometrowego odcinka rzeki.

Dotychczas w rzece Szreniawie odnotowano następujące gatunki ryb:

1. Brzana *Barbus barbus*
2. Brzanka *Barbus petenyi*
3. Ciernik *Gasterosteus aculeatus*
4. Czebaczek amurski *Pseudorasbora parva*
5. Jaź *Leuciscus idus*
6. Jelec *Leuciscus leuciscus*
7. Karaś pospolity *Carassius carassius*
8. Karaś srebrzysty *Carassius gibelio*
9. Pstrąg potokowy *Salmo trutta* m. *fario*
10. Kiełb *Gobio gobio*
11. Kleń *Squalius cephalus*
12. Lipień *Thymallus thymallus*
13. Okoń *Perca fluviatilis*
14. Piskorz *Misgurnus fossilis*
15. Płoc *Rutilus rutilus*
16. Śliz *Barbatula barbatula*
17. Słonecznica *Leucaspius delineatus*
18. Szczupak *Esox lucius*

Śliz objęty jest ochroną gatunkową na podstawie art. 49 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody Dz. U. z 2013 r. poz. 627, z późn. zm.: Dz. U. z 2013 r. poz. 627, 628, 842; Dz. U. z 2014 r. poz. 805, 850), rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 6 października 2014 Poz. 1348 w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt.

Pośród odnotowanych ryb 3 gatunki podlegają ochronie częściowej:

Jeden ze stawów rybnych przy Szreniawie w G.R. Przyborów. Fot. Mateusz Kolecki

brzanka *Barbus petenyi*, piskorz *Misgurnus fossilis* oraz śliz *Barbatula barbatula*. Obydwa gatunki nie mają znaczenia hodowlanego. Są dość rzadko występującymi gatunkami. Brzanka występuje w rzekach stanowiących dorzecze górnej Wisły. W odniesieniu do Szreniawy jej obecność świadczy o dużych walorach siedliskowych tej rzeki.

Szreniawa słynie z obecności dużej populacji pstrąga potokowego. Spotkać się można z doniesieniami o odłowieniu pstrąga tęczowego, przy czym nie zostało to potwierdzone. Na populację pstrąga w rzece składają się zarówno osobniki, którymi wody są sztucznie zarybiane, jak również osobniki z naturalnego rozrodu i rozwoju. Ze względu na występowanie pstrąga potokowego bardzo ważną kwestią jest

Opróżniony staw zimowy w Gospodarstwie Rybnym Przyborów, przy Szreniawie. Fot. Mateusz Kolecki

umożliwienie mu swobodnej migracji w górę i w dół rzeki. Utrzymanie przepustowości Szreniawy jest bezwzględny warunkiem podejmowania jakichkolwiek prac związanych z zabezpieczaniem przeciwpowodziowym terenów przyległych do rzeki. Wymóg ten wynika ze specyficznej biologii tego gatunku w wodach Szreniawy. Dorosłe osobniki pstrąga przebywają w dolnym biegu rzeki, a na okres tarła i składania ikry migrują w kierunku źródeł. Młode osobniki przebywają w górnym biegu rzeki i w trakcie dorastania przemieszczają się coraz niżej z prądem wody. Tworzenie barier migracyjnych powoduje fragmentację siedliska i spadek liczebności osobników pstrąga potokowego.

Resztki zdegradowanych nadrzecznych zbiorowisk łągowych tworzą naturalne siedlisko i schronienie (zacienienie koryta, opadające liście i materia organiczna, kryjówki pod korzeniami nabrzeżnych drzew) dla występujących w Szreniawie ryb. Z tego względu należy ograniczyć do minimum wycinkę drzew i krzewów nad brzegami w tych płatach siedlisk.

Na ichtiofaunę rzeki Szreniawy niekorzystnie wpływa również eutrofizacja wód, spowodowana spływem nawozów z okolicznych pól uprawnych. Ze względu na rozmieszczenie pól uprawnych w bezpośrednim sąsiedztwie rzeki, ograniczenie tego zjawiska wydaje się być niemożliwe.

Śluza wodna na Szreniawie przy Gospodarstwie Rybnym Przyborów. Fot. Mateusz Kolecki

Nad Szreniawą w miejscowości Przyborów położone jest Gospodarstwo Rybackie. Podstawowym gatunkiem hodowlanym jest karp, a gatunki towarzyszące stanowią amur i tołpyga, lin, karaś, płóc, a także ryby drapieżne: sum, szczupak, sandacz i okoń*.

* – Epler P., Książek L. (red.) 2011. Gospodarka rybacka w aspekcie udrażniania cieków dorzecza Małej i Górnej Wisły. Infrastruktura i Ekologia Terenów Wiejskich Nr 2011/13.

* – informacje o gatunkach hodowanych ryb uzyskano z Gospodarstwa Rybackiego Przyborów.

Piknik Ekologiczny

W dniu 1 maja br. w Przemykowie odbył się Piknik Ekologiczny. Organizatorem pikniku było Towarzystwo Przyjaciół Przemykowa. Podczas imprezy plenerowej został rozstrzygnięty konkurs dla szkół „Ekologiczna Gmina Koszyce”, „Świat Ekologiczny widziany oczyma dziecka” oraz „Plastikowo Kolorowo”. Nauczycielki z Centrum Oświatowego w Koszycach (p. Anna Błaszczuk i p. Wioletta Maniak) przygotowały program artystyczny związany z ekologią. W pikniku uczestniczyli również nauczyciele z Centrum Oświa-

Przygotowanie dzieci do wejścia na scenę

towego w Koszycach: Dyrektor – Ryszard Kłos, W-ce dyrektor Helena Michalec, Panie: Sławomira Chmiel, Anna Cebula, Halina Dąbroś, Bożena Węgrzyn, Małgorzata Bogdał, Renata Kasperek.

Nagrody w konkursie ekologicznym „Świat Ekologiczny widziany oczyma dziecka” dla klas 1–3 otrzymały:

za zajęcie I miejsca Julia Ptak,
za zajęcie II miejsca Julia Kawecka,
za zajęcie III miejsca Julia Wojtusik.

Nagrody w konkursie ekologicznym dla klas 4–6 „Ekologiczna Gmina Koszyce” otrzymały:

za zajęcie I miejsca Karolina Kuras,
za zajęcie II miejsca Julia Gądek,
za zajęcie III miejsca Roksana Miernik.

Nagrody w konkursie ekologicznym „Plastikowo kolorowo” otrzymali:

za zajęcie I miejsca grupa: Katarzyna Przytuła, Wiktoria Grzybek, Monika Jesionka (żaglowiec),
za zajęcie II miejsca grupa: Filip Macheta, Dominik Przebieracz, Sebastian Ziętara (lampa zrobiona z łyżeczek plastikowych),
za zajęcie III miejsca grupa: Julia Stalmach, Aleksandra Maj, Oliwia Gwóźdź (stolik do kawy oraz pufki do stolika)

I miejsce w konkursie Plastikowo kolorowo

Dzieci otrzymały notesy ekologiczne, kredki, opaski odblaskowe, balony oraz torby.

Atrakcje pikniku to:

- malowanie twarzy oraz skręcanie baloników dla wszystkich dzieci,
- możliwość grania w tenisa stołowego oraz cymbergaja,
- upominki ekologiczne dla dzieci,
- poczęstunek ekologiczny

Monika Molenda

KULTURA, EDUKACJA, SPORT

Uroczyste zakończenie Projektu Peacepainting

Minęły ponad dwa lata realizacji projektu, w którym mieliśmy zaszczyt uczestniczyć. Podczas wspólnych spotkań: warsztatów malarskich, wykładów, wystaw, występów różnych grup regionalnych i wspólnych wyjazdów odwiedziliśmy wiele miejsc w Małopolsce: Proszowice, Myślenice, Biały Dunajec, Stary Sącz, Miechów, Hebdów, ASP w Krakowie, zaprosiliśmy naszych przyjaciół na ostatnie projektowe warsztaty do Koszyc. Dzięki projektowi poznaliśmy Norwegię i jej mieszkańców, nawiązaliśmy wspańnięte przyjaźnie i wiele się nauczyliśmy. W projekcie uczestniczyli uczniowie z naszej szkoły: Nikola Bartkowska, Oliwia Gawor, Dominik Buczek, Igor Nowak, Michał Kozioł, Michał Grzęda, Magda Ba-

Prof. Adam Brincken – Akademia Sztuk Pięknych w Krakowie

Konsul Królestwa Norwegii w Krakowie p. Marian Mikołajski

Uczestnicy Konferencji

Uczestnicy Konferencji

Występ młodzieży z Centrum Oświatowego w Koszycach

kowska, Aneta Raś, Michał Buczek, Wiktoria Bienias, Julia Pokigo, Anna Strączek, Małgorzata Gorzałczany, Małgorzata Piecuch, Julia Duda.

8 kwietnia 2016 r. w siedzibie Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Krakowie odbyła się uroczystość podsumowująca projekt finansowany z funduszy norweskich pn. „Edukacja kulturowa społeczności małopolskiej poprzez cykl warsztatów artystycznych – Peacepainting w Polsce i w Norwegii”.

Uroczystość swoją obecnością zaszczytili: Konsul Królestwa Norwegii Pan Marian Mikołajski, Konsul Szwecji, Danii, Finlandii i Islandii Pan Janusz Kahl, założycielka organizacji Peacepainting Pani Catrine Gangstø, prof. Adam Brincken z Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie, jak również burmistrzowie i wójtowie, dyrektorzy instytucji, szkół, bibliotek i galerii. Przybyła też delegacja z Koszyc: Wójt Gminy Koszyc Stanisław Rybak, Dyrektor Centrum Oświatowego Ryszard Kłos, Dyrektor Muzeum Ziemi Koszyckiej Stanisław Szymański, oraz młodzież z Centrum Oświatowego z Koszyc wraz z opiekunami: panem Stanisławem Nowakiem i panią Ewą Szymańską. Na zakończenie uroczystości wystąpiła młodzież z naszej szkoły, w krótkim przedstawieniu pt. „Gdyby obraz widział świat, to pewnie by się zmienił”.

Teresa Molenda

Młodzież szkoły muzycznej z Derecske z wizytą w Koszycach

Uczestnicy warsztatów muzycznych na temat budowy instrumentów

Warsztaty z artystką – lutnikiem – Panią Janiną Pawlikowską z Krakowa

Młodzież węgierska i polska po meczu piłki nożnej

W dniach od 25 do 29 kwietnia 2016 r. w Koszycach gościła delegacja 15 uczniów i 5 opiekunów ze Szkoły Muzycznej w Derecske na Węgrzech w ramach kontynuowanej wymiany młodzieży pomiędzy szkołami muzycznymi partnerskich miast. Przez kilka dni nasi goście w towarzystwie uczniów naszej szkoły zwiedzali atrakcje regionu, uczestniczyli w koncertach, spotkaniach i warsztatach, a także umacniali przyjaźń która zawiązała się jesienią podczas naszego pobytu na Węgrzech.

Goście przyjęci zostali przez rodziny naszych uczniów, opiekunowie zaś zakwaterowani zostali w hotelu Huzar w Sokołowicach.

Już drugiego dnia po przyjeździe do Koszyc nasi goście uczestniczyli we wspólnym koncercie zespołu folklorystycznego „Pastuszkowe Granie” ze Szczurowej prowadzonego przez Państwa Vitalinę i Michała Pastuch, który odbył się w Muzeum Ziemi Koszyckiej. Poza muzyką, sporo dowiedzieć mogliśmy się o strojach ludowych tego regionu, jak również o instrumentach wykorzystywanych przez zespół. Po dawce muzyki ludowej nasi goście uczestniczyli w spotkaniu z artystką – lutnikiem – Panią Janiną Pawlikowską z Krakowa, która przybliżyła nam kulisy swojej pracy. Oglądać mogliśmy proces budowy skrzypiec od momentu ścinania odpowiedniego drzewa do gotowego do gry mistrzowskiego instrumentu.

W tym dniu odbył się również koncert uczniów polskich i węgierskich w Dworze w Dołędze. Po koncercie, przy wspólnym ognisku spędziliśmy miłe chwile na zabawach i rozmowach.

W kolejnym dniu zaprosiliśmy naszych węgierskich przyjaciół na całodniową wycieczkę do kopalni soli w Wieliczce. Niestety deszczowa pogoda zepsuła nam plany dokładniejszego zwiedzania Krakowa.

Pochwaliliśmy się jedynie Wawelem, rynkiem i traktem królewskim, którym nawet deszcz nie odebrał magicznego uroku.

Czwartkowe przedpołudnie zostało zarezerwowane na warsztaty perkusyjne samby brazylijskiej, które odbyły się głośnym echem po okolicy, a przez uczestników przyjęte zostały niezwykle entuzjastycznie. Tego dnia rozegraliśmy również mecz piłki nożnej z drużyną gości, którym przypadło zwycięstwo, ale zabawa była wspaniała a walka niezwykle waleczna i co ważne – fair play. Wieczorem na koncercie pożegnalnym w Muzeum Ziemi Koszyckiej, na którym wystąpili nauczyciele z obu szkół, żegnaliśmy naszych miłych gości z nadzieją na dalszą owocną współpracę i pielęgnowanie zawartych przyjaźni.

Dyrekcja Szkoły Muzycznej I stopnia w Koszycach składa serdeczne podziękowania za pomoc w realizacji tego przedsięwzięcia wszystkim zaangażowanym osobom: Wójtowi Gminy Koszyce- Stanisławowi Rybakowi, Dyrekcji Muzeum Ziemi Koszyckiej, Dyrekcji Centrum Oświatowego, Spółdzielni Socjalnej w Koszycach, pani Oldze Kabat, oraz wszystkim rodzicom na pomoc których zawsze mogłem liczyć.

Piotr Skwara
Dyrektor Szkoły

Warsztaty perkusyjne samby brazylijskiej

Koncert młodzieży węgierskiej

WF z Klasą w Szkole Podstawowej w Koszycach

**JAK BYĆ ZDROWYM? PROSTA SPRAWA!
RUCH TO ZDROWIA JEST PODSTAWA!**

Krótko o programie:

WF z Klasą to program Centrum Edukacji Obywatelskiej realizowany przy wsparciu „Gazety Wyborczej” i portalu Sport.pl. Działania współfinansuje Ministerstwo Sportu i Turystyki. Program jest objęty honorowym patronatem Minister Edukacji Narodowej, Ministra Sportu i Turystyki oraz Ministra Zdrowia.

Logo programu

Nasze logo tegorocznej edycji

Program WF z Klasą wspiera nauczycieli wychowania fizycznego i inspiruje ich do prowadzenia bardziej atrakcyjnych i innowacyjnych lekcji. Zajęcia – tak obowiązkowe, jak i dodatkowe – stają się bardziej zróżnicowane i bliższe oczekiwaniom młodych ludzi. To najlepsza droga do zwiększenia aktywności dzieci i młodzieży oraz podniesienia prestiżu WF-u i frekwencji na lekcjach.

WF z Klasą to:

- **WF dla każdego:** aktywizuje uczniów mniej sprawnych; promuje równe traktowanie chłopców i dziewczynek, uczniów z chorobami cywilizacyjnymi, z niepełnosprawnościami; wyrównuje szanse dzieci i młodzieży w dostępie do atrakcyjnej oferty zajęć.
- **Sportowy region:** otwiera szkołę i promuje ją jako lokalne centrum sportowe; angażuje nauczycieli innych przedmiotów; włącza rodziców; rozwija współpracę z Orlikami i obiektami sportowymi.
- **Sport rzeźbi charakter:** sport to również współpraca, zespołowość, zasady fair play; budowanie kompetencji społecznych; kształtowanie charakteru i poczucia własnej wartości.
- **Moda na zdrowie:** promuje zdrowy tryb życia, zdrowe odżywianie; wspiera nauczycieli WF-u w realizacji edukacji zdrowotnej.

Dlaczego to robimy?

Spada poziom aktywności fizycznej dzieci i młodzieży. Kształtowanie w uczniach nawyku regularnego uprawiania sportu jest tak samo ważnym zadaniem szkoły, jak uczenie samodzielnego myślenia. Szkoła nie może być nastawiona tylko na promowanie sportowych talentów w kilku wybranych dyscyplinach. Jeśli lekcje WF są monotonne lub wiążą się z nadmiernym stresem, biciem rekordów i ciągłą rywalizacją, mogą na całe życie zniechęcić do aktywności ruchowej. WF może być przyjemnością dla każdego. Wychowanie fizyczne to nie tylko sport,

Uczestnicy programu WF z Klasą

ale również zdrowy tryb życia i zdrowe odżywianie. Ministerstwo Edukacji Narodowej ogłosiło rok szkolny 2015/2016 „Rokiem Otwartej Szkoły”. W programie WF z Klasą szkoła otwiera się poprzez WF, włączając społeczność szkolną i lokalną w sportowe życie szkoły.

Co w programie?

Nauczyciele wychowania fizycznego wspólnie z uczniami mogą wybierać spośród siedmiu zadań i dwóch ścieżek edukacyjnych. Działania zaczynają od SOS-u – Sportowego Okrągłego Stołu, czyli ogólnoszkolnej debaty na temat ulepszenia lekcji WF. Flagowym zadaniem w semestrze letnim jest realizacja Lokalnej Akcji Sportowej (LAS-u), do której włączają się rodzice uczniów, sąsiednia szkoła lub obiekty sportowe z regionu. Każda szkoła biorąca udział w programie prowadzi bloga, na którym publikuje relacje z działań w ramach programu WF Z KLASĄ. W programie promujemy otwartość na współpracę i interdyscyplinarność.

„Każdy uczeń może wychodzić zadowolony z lekcji wychowania fizycznego i odczuwać radość z uprawiania sportu!”

W roku szkolnym 2014/2015 uczniowie szkoły podstawowej przystąpili po raz pierwszy do programu WF z klasą. Działania podejmowane w ramach realizacji programu zaowocowały tym, że i w tym roku szkolnym również nie zabrakło i chętnych i pomysłów. Co nam się udało zrobić w ciągu tych dwóch edycji?

- zajęcia wychowania fizycznego prowadzone oddzielnie dla chłopców i dziewcząt,
- wyjazdy na lodowisko,
- wyjazdy na basen,
- rajdy rowerowe w ramach Lokalnej Akcji Las,
- zajęcia pozalekcyjne,
- zawody dla młodszych dzieci (Turniej Unihokeja – kl II, III; Turniej Halowej Piłki Nożnej Maluchów – kl II, III),
- Sportowe Igrzyska Trzecioklasisty,
- Turniej Gier i Zabaw,
- zajęcia sportowe i zajęcia przy muzyce dla młodszych dzieci,
- podchody dla uczniów kl. I–III,
- bieg patrolowy dla uczniów kl. IV–VI,

Uczestnicy programu WF z Klasą

- gimnastyka akrobatyczna,
- Szkolna Liga Tenisa Stołowego (klasy IV, VI),
- Ćwiczenia przy muzyce dla wszystkich,
- Rozgrywki międzyklasowe dla klas IV–VI.

Autorami wszystkich pomysłów są uczniowie, ich realizacja jest wspierana przez nauczycieli, a efekty mówią same za siebie.

Koordinatorowi programu pomagają pani dyrektor Helena Michalec oraz nauczyciele różnych przedmiotów: p. Teresa Domagała, p. Iwona Wolna-Biały, p. Anna Kocińska, p. Anna Muter, p. Małgorzata Garnek.

Zapraszamy na bloga na stronie internetowej Centrum Oświatowego w Koszycach – zakładka menu – WF z Klasą 2015/2016.

Koordinator programu: Ewa Lotko

Półfinał na amatorskim turnieju wojewódzkim w Łącku

16 kwietnia 2016 odbył się turniej Halowej Polski organizowany przez fundację Orlik Polska. Projekt ten jest organizowany przez powyższą fundację a sam projekt jest wspierany z budżetu państwa poprzez Ministerstwo Sportu i Turystyki a patronatem medialnym jest TVP. Był to turniej wojewódzki przeznaczony w głównej mierze dla amatorów tj. mogło uczestniczyć maksymalnie 2 zawodników z co najwyżej 4 ligi. Turniej na etapie województwa małopolskiego odbył się w Łącku. W decydującej rozgrywce uczestniczyło 10 drużyn z województwa małopolskiego. Turniej był rozgrywany systemem 2 grupy po 5 drużyn.

Przedstawicielem Gminy Koszyce była drużyna z Przemykowa. Drużyna ta składała się w głównej mierze z mieszkańców Przemykowa. Kadre drużyny stanowili M. Oracz, J. Oracz, S. Noga, M. Chadzak, D. Gwóźdź, A. Badzioch, Ł. Dybała, M. Kukuła, Ł. Marzec i W. Tabor. Rywalami grupowymi drużyny z Przemykowa były najlepsze drużyny z powiatu suskiego, nowosądeckiego, a także ekipy z gmin Chełmiec i Wieliczka. Po meczach grupowych drużyna z Przemykowa zakwalifikowała się do półfinału zajmując drugie miejsce w grupie.

- Przemyków – Kaduk 2–2 (2*D. Gwóźdź)
- Przemyków – Woj. – Tom 5–0 (2*D. Gwóźdź, 2*S. Noga, M. Kukuła)
- Przemyków – Hat-trick 1–1 (S. Noga)

- Przemyków – Dzikie Wieprze 3–0 (D. Gwóźdź, M. Kukuła, M. Oracz)

1. Dzikie Wieprze 49 11–8
2. Przemyków 48 11–3
3. Hat-trick 47 7–6
4. Kaduk 44 10–14
5. Woj-Tom 40 10–18

Półfinałowym rywalem Przemykowa była drużyna z Nowego Sącza, Sączersi. Niestety mimo prowadzenia nie udało się uzyskać awansu do finału. W meczu pocieszenia także po zaciętym meczu należało uznać wyższość drużyny z Trzetrzebini.

Półfinał

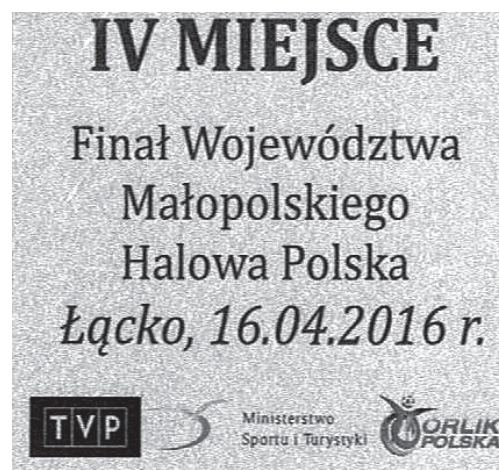
- Przemyków – Sączersi 1–3 (M. Kukuła)
O 3 miejsce
- Przemyków – Golden team Trzetrzebini 2–3 (2*W. Tabor)

Udział w turnieju i koszty wyjazdu były realizowane poprzez Stowarzyszenie Przemyków 2013 dzięki realizacji projektu z zakresu wspierania i upowszechniania kultury fizycznej pt. „Aktywność fizyczna na obiektach sportowych jako najlepsza forma współzawodnictwa i integracji społeczeństwa.”

Oracz Mariusz

LZS Przemyków

Sport to zdrowie – turnieje piłki nożnej

Na przełomie lutego i marca 2016 roku w Gminie Koszyce w hali sportowej przy Centrum Oświatowym w Koszycach odbył się I Turniej dla rocznika 1997–2001, którego koordynatorem był Klub Sportowy Szreniawa w Koszycach.

Turniej ten mógł być zrealizowany dzięki dofinansowaniu zadania przez Gminę Koszyce w ramach tzw. małych grantów dla organizacji pozarządowych.

W turnieju wzięły udział 4 drużyny: COCO JUMBO, KACZMAR & RESLER, DREAM TEAM, MŁODE WILKI – łącznie 20 zawodników z pobliskich miejscowości należących do Gminy Koszyce. Zawody odbywały się w każdy piątek lutego i marca w systemie każdy z każdym. To były niesamowite, pełne wrażeń dwa miesiące, rozegrano łącznie 21 emocjonujących i stojących na wysokim poziomie spotkań z udziałem młodych piłkarzy.

Wyniki turnieju przedstawiają się następująco:

- 1 miejsce COCO JUMBO: Michał Mrozowski, Kamil Domagała, Maciej Świątek, Bartosz Gajówka, Piotr Przebieracz.
- 2 miejsce MŁODE WILKI: Patryk Wilk, Kamil Wójcik, Jakub Pokigo, Konrad Pieterek, Dominik Miarka.
- 3 miejsce KACZMAR & RESLER: Piotr Kaczmarczyk, Damian Resler, Łukasz Król, Jakub Kozakowski, Kacper Chlebek, Szczepan Piątek.
- 4 miejsce DREAM TEAM: Jakub Szczepański, Kamil Piorun, Bartosz Bandała, Paweł Kabat.

Turniej piłki nożnej

Klub Sportowy Szreniawa w Koszycach dziękuje wszystkim zespołom, które wzięły udział w turnieju i ma nadzieję, że będzie mógł ponownie gościć tak mocne albo i mocniejsze zespoły w kolejnych turniejach.

Łukasz Jasielski
Klub Sportowy Szreniawa

Książki naszych marzeń

Program „Książki naszych marzeń” realizowany był w szkołach podstawowych gminy Koszyce w roku szkolnym 2015/2016. Umożliwił on zakup książek do bibliotek szkolnych w celu promocji czytelnictwa wśród dzieci i młodzieży oraz rozwijania ich kompetencji i zainteresowań czytelnicy. Wielkość środków przyznanych szkołom na zakup książek do bibliotek szkolnych zależała od liczby uczniów. Szkoła Podstawowa im. Piotra Barylaka w Książnicach Wielkich otrzymała na zakup książek 1625,00 złotych jako szkoła licząca od 71 do 170 uczniów; zaś Szkoła Podstawowa im. Kornela Makuszyńskiego w Koszycach otrzymała

Książki zakupione w ramach programu Książki naszych marzeń

Uczniowie podczas wspólnego spaceru z koordynatorem akcji Cała Polska czyta dzieciom

Spotkanie z Renatą Piątkowską

Artyści Edu Artis

kwotę 2 821,00 zł jako szkoła licząca więcej niż 170 uczniów. W ramach programu udało się zakupić do dwóch bibliotek szkolnych w sumie 181 nowych książek, które nie tylko wzbogaciły ich księgozbiory, ale dostarczyły dzieciom wielu ciekawych wrażeń, przyjemności czytania oraz możliwości rozwijania zainteresowań. Listę tytułów książek zredagowano na podstawie analizy księgozbioru bibliotek szkolnych oraz opinii uczniów i nauczycieli. Przygotowując się do zakupu książek biblioteki pytały o marzenia uczniów, co chcieliby zobaczyć na półkach w bibliotece, co chcieliby przeczytać. Czytelnicy do „Książek naszych marzeń” w większości wytypowali literaturę beletrystyczną (przygodową, detektywistyczną, obyczajową, fantastyczną, baśnie i opowiadania dla młodszych dzieci), ulubione lektury oraz literaturę związaną z własnymi zainteresowaniami. Na podstawie ankiety przeprowadzonej wśród uczniów wybrano pozycje książkowe które swoją fabułą rozbudzają ciekawość czytelnika otaczającą go rzeczywistością oraz inspirują do twórczego działania.

Uczniowie przez cały okres trwania projektu byli zachęceni przez bibliotekarkę Panią Halinę Rybak ze szkoły podstawowej z Koszyc oraz Panią Lucynę Krępeńską ze szkoły podstawowej z Książnic Wielkich do wypożyczania książek oraz brania udziału w spotkaniach autorskich, wykładach i prelekcjach oraz projektach edukacyjnych związanych z promocją czytelnictwa. Dzięki podjętym staraniom w ramach programu „Książki Naszych Marzeń” biblioteki szkolne nawiązały współpracę z Gminną Biblioteką Publiczną w Koszycach oraz Publiczną Biblioteką Pedagogiczną z Kazimierzy Wielkiej, polegającą na konsultacji planowanych zakupów książek oraz wspólnej organizacji wydarzeń służących popularyzacji i promocji czytelnictwa takich jak na przykład spotkania z twórcami literatury dziecięcej i młodzieżowej – spotka-

nie autorskie z Renatą Piątkowską, znaną i cenioną autorką książek dla dzieci, spotkania z rodzicami na temat wpływu czytania na rozwój intelektualny i emocjonalny dzieci.

W ramach programu biblioteki zorganizowały kiermasze książek oraz obchody urodzin Kubusia Puchatka. Dzieci, zwłaszcza te młodsze, bardzo aktywnie wzięły udział w wydarzeniu polegającym na wspólnym czytaniu, konkursach, grach i zabawach oraz złożyły życzenia urodzinowe Kubusiowi. W dniu 12 kwietnia 2016 r. w Bibliotece Szkolnej w Koszycach zagościł Teatr Edu-Artis z Krakowa- uczniowie klas I-III uczestniczyli w spotkaniu teatralno-warsztatowym, czyli mini spektaklu połączonym z nauką i zabawą, zaś 11 maja 2016 r. biblioteka gościła Krystynę Błaut – koordynatora akcji Cała Polska Czyta Dzieciom. Spotkanie miało na celu promocję czytania i sięgania po książkę nie tylko jako sposób spędzania wolnego czasu, lecz także niezmiernie ważną umiejętność decydującą o potencjale twórczym i rozwoju życiowych możliwości dziecka.

Dzięki realizacji programu „Książki naszych Marzeń” dzieci bardzo chętnie wypożyczają zakupione pozycje literackie, łącznie czytelnictwo w szkołach wzrosło dwukrotnie a uczniowie będą mogli wypożyczyć książki na okres tegorocznych ferii letnich, co powinno pogłębiać w nich nawyk czytania i podtrzymywać zainteresowanie czytaniem, a także być sposobem na spędzenie wakacyjnego czasu wolnego.

Gratulujemy bibliotekom szkolnym dotychczas osiągniętych sukcesów i życzymy dalszego rozwoju czytelnictwa.

Olga Kabat

Wykład w Bibliotece pedagogicznej w Kazimierzy wielkiej

Rodzice czytają uczniom

Spotkanie z Krystyną Błaut – koordynatorem akcji Cała Polska czyta dzieciom

Widownia podczas występu EDU ARTIS

Bajkowe postacie zachęcają do czytania najmłodszych

Małopolski Projekt nauki pływania „JUŻ PŁYWAM”

W ramach zagospodarowania czasu wolnego 30 dzieci ze Szkoły Podstawowej im. Piotra Baryłaka z Książnic Wielkich oraz 44 dzieci ze Szkoły Podstawowej im. Kornela Makuszyńskiego z Koszyc – będących uczniami klas I–VI w okresie od 16 marca 2016 roku do dnia 2 czerwca 2016 roku wzięło udział w małopolskim projekcie nauki pływania pod nazwą „JUŻ PŁYWAM” edycja 2016.

Projekt miał na celu mądre i aktywne zagospodarowanie czasu wolnego młodych Małopolan po zakończeniu zajęć lekcyjnych. W ramach projektu każdy uczeń wyjeżdżał na basen do Proszowic gdzie podczas 20 godzin zajęć z instruktorem miał możliwość nauczyć się pływać. Projekt realizowany był przez Województwo Małopolskie w formie pomocy finansowej gminie. Uchwałą Sejmiku Województwa Małopolskiego Nr XX/267/16 z dnia 26 lutego 2016 r., Gmina Koszyce otrzymała pomoc finansową na realizację projektu „Już pływam” w kwocie 5 000,00 złotych. Otrzymane środki stanowiły 26,70% wartości zadania, którego koszt całkowity wyniósł 18 730,00 złotych,

pozostała kwota została sfinansowana z budżetu gminy Koszyce oraz wpłat rodziców uczniów biorących udział w projekcie w wysokości 100 złotych od każdego ucznia. Celami programu oprócz przekazania umiejętności pływackich najmłodszym było także podniesienie ogólnej sprawności fizycznej, przekazanie zasad bezpiecznego zachowywania się w wodzie, profilaktyka wad postawy i skrzywienia kręgosłupa.

Olga Kabat

Gmina Koszyce widziana z innej perspektywy

Gmina Koszyce wzięła udział w projekcie „Gmina z innej perspektywy” realizowanym przez firmę Grupa Wysoka Perspektywa. W ramach tego projektu w dniach 6 maja 2016 roku oraz 10 maja 2016 roku przy pomocy drona DJI Inspire One został wykonany krótki film promocyjny oraz zdjęcia lotnicze Gminy Koszyce, które ukazują naszą małą ojczyznę z innej perspektywy – lotu ptaka.

Zdjęcia zostały wykonane przez operatora posiadającego zezwolenie na obsługę bezzałogowych statków powietrznych w wybranych miejscach na obszarze sołectwa Koszyce, Morsko, Witów, Książnice Wielkie, Książnice Małe, Jaksice, Przemyków, Piotrowice, Rachwałowice, Włostowice, Sokoło-

wice, Malkowice – Siedliska. Zdjęcia wykonywane z lotu ptaka oddają inny urok okolicy, którą wprawdzie wszyscy znamy jednak perspektywa widzialna z góry czasem lubi nas zaskoczyć i niejednokrotnie musimy się zastanowić gdzie zdjęcie powstało. Aerofotografia – czyli technika w której powstały nasze zdjęcia to tradycyjna fotografia lotnicza polegająca na robieniu zdjęć powierzchni ziemi z dużych wysokości. Fotografii lotniczą zapoczątkował francuski fotograf i baloniarz Gaspard-Félix Tournachon, znany jako „Nadar”, w 1858 roku w Paryżu, jednak do dnia dzisiejszego nie zachowało się żadne ze zrobionych przez niego zdjęć. Aktualnie fotografia lotnicza gromadzi w Polsce coraz szersze grono zwo-

lenników, którzy korzystając z różnych rozwiązań wykonują unikatowe zdjęcia z lotu ptaka. Wykonany materiał stanowi dokumentację wielu punktów na mapie naszej ojczyzny. W Internecie można spotkać wiele zdjęć miast, parków narodowych, zabytków czy imprez kulturowych zrobionych w innej perspektywie. Obecnie także nasi mieszkańcy na stro-

nie internetowej www.koszyce.gmina.pl w zakładce Aktualności mogą obejrzeć galerię zdjęciową oraz krótki film promocyjny, które ukazują naszą Gminę z innej perspektywy.

Olga Kabat

Wiejski Dom Kultury w Przemykowie

Strefa rekreacji w Siedliskach

Szkoła Podstawowa w Książnicach Wielkich

Koszycka Strefa Aktywności Gospodarczej

Most na Wiśle w Sokołowicach

Jaksice

GAZETA KOSZYCKA – członek Polskiego Stowarzyszenia Prasy Lokalnej.

Redagują: Teresa Molenda, Stanisław Szymański, Adam Andrzej Gąsior, Olga Kabat, Ryszard Stojek. Redakcja zastrzega sobie prawo do skracania, opracowywania edytorskiego nadesłanych tekstów, nadawania własnych tytułów.

Materiały i korespondencje prosimy przekazywać do Urzędu Gminy w Koszycach, ul. Elżbiety Łokietkówny 14, tel. (41) 3514048 w. 26, e-mail: promocja@koszyce.gmina.pl

Gazeta Koszycka dostępna jest także na stronie: www.koszyce.gmina.pl. Autorom honorariów nie płacimy. Sygn. akt: INs-Rej-Pr 7/95 Sąd Wojewódzki w Kielcach.

Egzemplarz bezpłatny. Skład: Jacek Stojek. Druk: Brzeska Oficyna Wydawnicza, Brzesko